

Sino: 66
819^{శ్రీమం.}
1910
SREE

CHIDVILASA

BRAHMANANDABHYUDAYAM.

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మసందాభ్యుదయము.

2-6
1910

ఇది

తెనాలి హైస్కూలులో ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయుడగు,

శతావధాని

ములుగుల్ల పోత కటకృష్ణశాస్త్రి చే

రచింపబడినది.

PRINTED AT SEETHAVILASA PRESS,

TENALI.

Copy-Right.

1910.

Price 6 As.

ఈ గ్రంథము పరియవారు గ్రంథిత్వమున ప్రాప్తి పొందుకొనవచ్చును.

శ్రీ

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మసంధ్యపఠము

భాగ

సంకల్పా

ములుకుప్త పంచసంస్కృత్యతాత్రైచే

కవిరాజులు

మహాశ్రీశివస్థానాధ్యక్షాద్వగ్ధాదీబ్రహ్మసంధ్యపఠము

వివాహ, పితృకర్మాదులకు ప్రయోగమునందు.

కర్మములకు ప్రయోగమునందు.

మొదలగునవి.

మొదలగునవి.

1000 ప్రతిము.

మొదలగునవి.

1910

మొదలగునవి.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మసందాభ్యుదయము

ఇది

శతావధాని

ములుకుట్ట వేంకటకృష్ణశాస్త్రి చే

రచియింపబడి

మ॥రా॥ శ్రీ వీరవల్లి అయ్యవార్ల గారి ద్రవ్యసహాయమువలన

తెనాలి, సీతాపాలాసముద్రాక్షరశాలయందు.

జేతపూడి బోగిసూర్యప్రకాశరావుగారిచే,

ముద్రింపబడినది.

మొదటికూర్పు

1000 ప్రతులు.

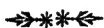
వెల రు 0-6-0.

1910

కాన్పీరైటు.

శోధనపత్రము.

పుట	సంఖ్య	తపస్వ.	ఒప్ప.	పుట	సంఖ్య	తపస్వ.	ఒప్ప.
ii	7	కరము	కరణము	"	16	దిక్కు	ధిక్కు
"	22	గణండు	గుణండు	"	23	నువిద	కామినులగు
2	1	నట్టిమా	నసతీమ				నువిద
"	8	కొంక	కొంక	35	14	కారాకు	కారకు
3	3	సజ్జాలేశ	సజ్జానలేశ	36	19	గట్టిగ	గట్టిగ
"	11	పలుకురువారు	పలుకువారు	40	1	బ్రాంతి	బ్రాంతి
5	18	శ్రద్ధధాను	శ్రద్ధధాను	"	17	చేతికిచ్చు	చేతికివచ్చు
"	21	సుందము	సుందరము	"	20	యెక్కొ	యెక్కొ
8	3	దేవీ	దేవి	44	14	మోహకు	మోహకులు
"	17	నెడ	విభునెడ			లమె	
"	23	మెనిజ	నిజమై	"	16	భవుల	భవుని
9	4	కుండ-వేరు	కుండవేరు	48	1	తంబునగాంచి	తంబునుగొల్చి
15	17	మోముల	మోములు	"	14	నెట్టడు	నెట్టెడు
"	"	యేమియు	యేనియు	49	6	మొంకున్న	మొందకున్న
"	22	కుంభినీ	కుంభినీ	"	9	నిజమే	నిజమే
16	16	సనం	ననం	52	3	భస్మనై	భస్మనైతి
"	23	శిర	చిర	53	7	డవె	డవై
17	1	రాజ్యము	రాజ్యము	"	27	డిందంగ	డిందంగ
18	1	శుక్లం	పాలుస	55	4	యండట	యగటచే
"	2	బూన్చి	నుంచి			మూర్తిత్ర	మూర్తిత్ర
19	16	నిగ్గము	నిగ్గయము			యండవీవె	యంబవీవె
20	15	నంతట	నంతటి	56	8	బోవు	బోవు
"	23	మద్దతా	తిత్తతా	58	2	బోవు	బోవు
21	22	తన	తన	"	18	దాయకు	దాయకునకు
24	15	బొంకి	బొంకి			"ఏలనన" అ	"ఏలయన" అని
"	15	స్థాపము	స్థాపనము			నుచో	యుండవలయు
33	15	వివేకుడు	మహామో				
"			హుండు				
"	18	నిద్రలు	మిద్రలు				
34	7	యో	యోగిని				
"	10	యించగ	యింపగ				

శ్రీరస్తు.

విజ్ఞాపనము.

❖❖❖❖❖

ఆర్యులారా! నే నీ గ్రంథమును ప్రాయుటకుఁ గారణ మిత
భవేదాంత గ్రంథములవలె శ్రావ్యముగ నుండుననియుఁగాదు.
వానివలె వ్రాయఁగలవాఁడ ననియుఁగాదు. నేను కొన్నిరోజుల
క్రిందట శ్రీకృష్ణమిత్రనిరచితమగు ప్రబోధచంద్రోదయముం
జయపుటచే వేదాంతవిషయమును గధారూపముగ వ్రాయవలయునను
కోరికను మరల్చఁజాలక హరికథారూపముగా నున్నచోఁ బండిత
సామఁటల కనుకూలముగా నుండునని తలఁచి యిట్లు వ్రాసినాఁడ.
కొందరి కిందలిపరమాధము శైలియకున్నను బ్రస్తుతి కథాంశ
మెఱిగినచో దానిఁగూడఁ దెలియవచ్చునని నాయభిప్రాయము.
వక్తలకు శ్రోతలకు నుత్సాహము గలిగించునని తలఁచి మంజరీ కీర్త
నల నుంచితిని. ఈమంజరులకే తోహరలనియుఁ బేరు. మనోహృత్తు
లగు కామక్రోధాదులు కథాంశము లొటచేతఁ బేర్లు మార్చినచోఁ
దెలిసికొనుట కష్టము గాన వాడుక పేర్లనే యుంచితిని. ఇదియొ
తయునద్వైతమతమున కనుకూలముగా నుండును గాన నాకుఁ గలి
గిన యత్కించిదనుభవజ్ఞానముతోఁ గొన్ని మార్పులు చేసి కథ నిట్లు
ముగించితి. హరికథగావున చిన్నదిగా నుండవలయునని యెంచి
గ్రంథబాహుళ్యము లేకుండునట్లు మిగుల సులభముగా వ్రాసితి.
కొన్ని స్థలములయందున సభాసౌలభ్యంబునకై యర్థానుసౌవరీ
యల వదలితిని. కీర్తనలుండుటచేఁ బేలవమనితలంపక దయాళురై
గుణ గ్రహణపారీణులు నన్నుమన్నించెదరుగాక యని ప్రార్థించు
చున్నాఁడ.

ఇట్లు విద్యజ్ఞానవిగేయుడు,

శతావధాని ములుకుట్ల వేంకటకృష్ణశాస్త్రి.

శ్రీ రస్తు.

శివాయగురవేనమః.

శ్లో॥ యశ్చివ్రా నామరూపాభ్యాం యాదేవీ సర్వసంగళా ।
తయో స్సంస్మరణా త్సంసాం సర్వతో జయమంగళం॥

శా॥ శ్రీరామున్ నిజదాసకార్యరచనా ధీలున్ జగన్నాథు నా
తాత్రాముం గరుణాపయోనిధి మదీ యగ్రంధముద్రాపణా
ధారోదారున కయ్యవారికి సుపు ధ్రత్రశ్రీల నర్పించు న
ట్లూరూఢిం గొనియాడి తెల్పెద తదీ యంబై నవంశావళిన్॥

ఉ॥ శ్రీకర లోక సర్జన ధు ధీరణ చతుర్ముఖ పాదసంభవ
ప్రాకటవంశమందు నను భాసిలు కమృకులంబునన్ గుణా
స్తాకుండు వీరవల్లికుల ధ్యపయోధిసుధాకరుండు సు
శ్రీకలితండు ధాత్రి విల సిల్లెను వీరయనాఁ బ్రసిద్ధుడై॥

మ॥ విమలాత్మంజగు వీరనూఖ్యుండు మహా విశ్వానశాంతాత్మన
త్యమలశ్రీకలితన్ సుధమన్మతి న త్యానందసంధాయినీ
రమణాఖ్యాంగనఁ బెండ్లియాడి ఘనహర్ష సావ్ంతంజై నీతిన
త్తములందాయశేషనూఖ్యులమఱిం దాఁగాంచెనత్పత్రులన్॥

నీ॥ పండితోత్తమః క కా పాదింప హర్షంబు
మించి గృహాళిఁ గ ట్టించి యిచ్చె
నిసుమైనశ్రమనెండ నీక ఋణస్థుల
భవనంబులందు దీ పముల నిల్పె
లోపంబనుట కల లోననై నను లేక
ధనము వేలకువేలు దాగణించె

దాసధర్మములందు ♦ దారగణాభ్యుదయై

నంశబునందున ♦ వన్నెకెక్కె-

గీ॥ సత్యవాక్యమునందుఁ బ్ర ♦ శస్త్రైఁ గాంచె

కనికరముగలవాడంచు ♦ ఘనత కెక్కె-

న్యాయవర్తనశీలుడై ♦ యలరుచుండె

శేషయాభ్యుండు భాగ్య సం ♦ శిష్టుడగుచు॥

గీ॥ జగతి కరమునంశాబ్ధి ♦ చంద్రుడైన

శంకరయ్యకు బుచ్చును ♦ జలజముఖికి

సధికముద మావహిలఁజేయు ♦ నట్టిపుత్ర

వీరమాఖ్యను శేషయ ♦ బెండ్లి యాడె॥

సీ॥ పాలుపుమీరంగనే ♦ పాలతి బుట్టినయింట

శ్రీదేవి నాట్యంబు ♦ సేయుచుండు

ననవరతంబునే ♦ యతివ జొచ్చినయింట

భోగభాగ్యంబులు ♦ పొరలుచుండు

పరిగ నేననబోడి ♦ పాదంబు మోపిన

గోష్ఠంబు పశువృద్ధి ♦ గుదిరి యుండు

నెల్లచందంబుల ♦ నేభామిని యదృష్ట

శాలినియై సంత ♦ సముననుండు

గీ॥ నట్టి వీరమాఖ్య ♦ యందు శేషయ్యకుఁ

బుట్టి రాత్రి జలునుఁ ♦ బుత్రుఁడొకఁడు

జలధిమధ్యమందుఁ ♦ జంద్రుని కై వడి

నయ్యవారనంగ ♦ నమలగణుండు॥

క॥ ధనవంతుఁడు గుణవంతుఁడు

ననుపమకేదారవంతుఁ డై యాశ్రితులౌ
జనులకుఁ దగునుపకారము
లానరించుచు నెప్పు నీతి యుక్తం డగుచున్

గీ॥ మేనవగామయు సుగుణస మేతుఁడైన
యట్టి కరిణముచంచయ కౌత్రుజాత
మైన పెంకమ మతియు ర త్నమృత యనగ
వెలయు నిర్దురఁబత్నులఁ బెండ్లియాడె

సీ॥ కట్టించె నేదయా కలితుండు పశుమర్త్య
పానార్థముగను కూ పంబు నెకటి
చేయించె నేజన శ్రేష్ఠుండు బహుభక్త్య
తతి సంయతాన్న సం తర్పణముల
నప్పించె నేసద్గుణాధ్యుండు సురవిప్ర
తతికి ధాత్రీ దయా దాసములను
వహించె నేశౌర్య వంతుండు వైభవా
కలితమా గ్రామాధి కారపదము

గీ॥ కోపమనుమాట నెమ్మదిఁ గుమరినీక
నాస్తి యనుమాట నొట జ నంగనీక
సధులకు సధామొసగు నీ యయ్యవారు
వెలసె వెలయుచునున్నాఁడు వెలయఁగలఁడు

మ॥ ప్రకటానూనగుణక్రియాకలితుఁడై భాసిల్లు నీయయ్యవా
రికి దీక్షాయువు భోగ సరిపద మణి శ్రేణికు సుఖంబున్ సు
త్రకులం బౌత్రుల ధాన్య గోవిభవమత్యంతప్రమోదంబుతో
చకలంకంబుగనిచ్చి బ్రోవుత శివుం డాచంద్రతారకమున్

శ్రీమః.

శ్రీరామచంద్రగురు పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మనందాభ్యుదయము.

శ్లో॥ యస్య స్మరణమాత్రేణ వాస్విభూతి ర్విజృంభతే ।

మోహంతరాయచ్చేత్తాం తం నందే శివ మద్యయం॥

శా॥ శ్రీమంతుండగు నానదాశివు మదిన్ ♦ సేవించి కీర్తించి వి
ద్యామూలాత్మిక యానరస్వతి సదా ♦ ధ్యానించి విఘ్నాచల
స్తోమేంద్రు న్గణనాయకున్ సుకవులన్ ♦ స్తోత్రంబు గావించి స
త్తామాతాత్ముల సద్గుణాత్మముల నా ♦ త్మన్ గొల్తు మో
క్షార్థకన్తై ॥

సీ॥ వసుధ సన్ములుకుట్ల ♦ వంశాబ్ధిదండ్రుడౌ
చంద్రయాప్యండేద్వి ♦ జన్ముతాతి
శంకరాధిపతి ♦ శాంత మానసుడగు
శంకరశాస్త్రియే ♦ సరసుతండ్రి
అన్నపూర్ణా పూజ ♦ నానక్తచిత్తయా
వేంకమాంబిక యేవ ♦ విత్రుడనని
హితులగు నానంద ♦ సృహరి రామబ్రహ్మ
పూజ్య లేధీరుని ♦ పూర్వభవులు

గీ॥ విచ్ఛమాంబ యనగఁ ♦ జేరొందినట్టిమా
తల్లి యేమహాత్ము ♦ ధర్మపన్న
యాత్మవేత్త యైన ♦ యట్టి శృష్టబ్రహ్మ
శాస్త్రీ యొప్పె మాకు ♦ జనకుఁ డగుచు॥

ఉ॥ శంకరభక్తుఁడైనగుణ ♦ శాలికి నాద్విజరాజమాళికి
శంకరశాస్త్రీనాఁ బ్రథమ ♦ నందనఁడు ద్భవమందె నాత్మిత
త్వాంకితభవ్యమాననుఁడు ♦ వ్యాకరణాదికళాప్రసర్తి యే
శ్రాంకసుకీర్తి యివ్వసుగు ♦ నాన్వితమూర్తియునై చెలంగుచుక॥

గీ॥ నేను రెండవకొమరుఁడ ♦ నిఖిలబుధవి
ధేయుఁడ మహాత్మభక్తుఁడ ♦ ధీరవిలస
దమలకారుణ్య పాత్రశే ♦ తావధాన
కరుఁడ వేంకటశృష్టాఖ్యఁ ♦ బరగువాఁడ॥

క॥ మది గునుగ సదానంద
ప్రదుఁడగు పరమేశుకగుణ ♦ బ్రహ్మనందా
భ్యుదయ మొనర్చి సదాశివ
పదముల కర్పించువాఁడ ♦ భక్తి దలిర్పక॥

నాటకురంజిరాగము--రూపకతాళము.

కాలమహిమయేమోయిదిగనుడీ ॥కాల॥ చాలశ్రమల బెట్టెడియీ ।
సంసారంబున మునుగుచు । పోలరానిదుఃఖమ్ముల-బొందుచు నవినుఖ
ములనుచు = లీలబట్టుపురుగు తంతు - జాలమల్లియందు జిక్కు
పోలిక దుష్కర్మంబుల - బొలియుచుండు జను లయయో ॥కాల॥
ఉదయమునను నిదురలేచి - యుదంపోషణార్థులగుచు । పదపడి
తామెన్నెన్నియో - పాటలబడుచు = తుద మొదలును లేని సకల

దుఃఖములను బొందుదురా ! సతముని భజించి నిత్య - సౌఖ్యము నొందగ జాలక ॥కాల॥

సీ॥ శాస్త్రముల్ నేర్చి స ధ్ధాత్రయములేక
విద్యామదంబుచే ధవలయవారు
దాసధర్మములేక ధనములనాజించి
యూహించి గర్వించు చుండువారు
సధికారములనొంది యంభధిరులట్లు
కన్నమిన్నెఱుంగక యున్నవారు
చేయంగఁదగుదాని జేయకచేయంగఁ
దగనిదానినిజేయ దలచువారు

గీ॥ బహువిధమతంబులను గూర్చి పలుకురువారు
నేది యెట్టిగొ తెలియక యెసఁగు వారు
• తెలియఁదగుదాని తెలియక తెజులువారు
సహపా కలికాలమహిమ మే మనగఁ నచ్చు

వ॥ అనునట్లు కలికాల మిట్లున్నదిగదా. కావున నొహితులారా ! ఎల్లప్రాణులకును సుఖం బవశ్యంబకదా. అట్టిసుఖంబు మనకెట్లబ్బునో దానినే సగపాదింపవలయును. ఈజగంబున మనమొందుచున్న సుఖంబులు సుఖభాసకంబులై విచారించినచో దుఃఖ స్వరూపంబులగుఁగాని సుఖస్వరూపంబు లెంతమాత్రమునుగావు. ఇంతియగాక మనముచూచుచుండువస్తువులెల్లను గొంతకాలము లో నశించిపోవుటను మనము చూచుచునే యున్నాము. ఇట్లే యఖిలజగంబును గూడ నశించెడు ననియూహింపవచ్చును. ఇందుకు “యద్వైత్యంతన్నశ్యం” అనువాక్యమే ప్రమాణము. మ

శ్రీ చిన్మీలాన ప్రహ్లాదం వాక్యదయము.

అయ్యు. మనము కోరునభిలష్టువులును రాకపూర్వము కొంత
 దుఃఖమును నచ్చిపెరిపి కాపాడుకొనుట కొంతదుఃఖమును అ
 వి నశించినతరువాత మఱికొంతదుఃఖమును గలిగించుచున్నవి.
 కావున నిట్లే సంసారమంతయు దుఃఖమయంబుగా ని సుఖమయం
 బుగాదు. మఱియు మనమెట్టిదుఃఖములొందుచున్నను సుఖమునే
 కోరుచున్నాము. ఎందుచేతననగా. మనము కీవులముగదా. ఈశీ
 వ్రుడు పరమసుఖ స్వరూపుడగు పరమేశ్వరుని యంశమగుటచే
 సుఖమునే కోరుచుండును. ఎట్లనః

మంబరి॥ మన్ని నుండునచ్చుమీ దికములు ♦ మన్నుగాక వేరగునే?
 మున్ననుభవమొందిన దానినిదా ♦ మునుకొని కోరికయున్నే?
 ఎరునియంశమయినట్టిజీవుడా ♦ పరుఁడుగాక వేరగునే?
 పరమసుఖానుభవం దై సుఖమే ♦ ర్పడుటను గోరికయున్నే?
 అన్నిటికిని ప్లుక॥ బ్రహ్మనందంబ్రహ్మనందం ♦ బ్రహ్మనందంబనుడీ
 బ్రహ్మనందంబనియనుడీయా ♦ బ్రహ్మముమదిగనుఁగొనుడీ॥

ప॥ కావున నట్టిసుఖస్వరూపునకు సూర్యునకు మేఘమువలె నవిద్యా
 నశంబువలన నచ్చిన జీవభ్రాంతి వదలినచో నతఁడు సుఖస్వ
 రూపుడేయగును. అట్టిభ్రాంతి వదలుటకుఁ దత్వవిచారణయే
 మూలము. ఆతత్వము నెఱుఁగుటయే జ్ఞానయోగము. అట్టి
 యోగముచే జీవన్ముక్తి కలుగును. అట్టి ముక్తిచిచ్చుట కీశ్వరుఁ
 డే స్వతంత్రుడు ఇదియే సంసారమును తరించుట అందువలననే.
 శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ అహం
 త్వాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచ॥ అని భగవ
 ద్వాక్య మిట్లున్నది మఱియు. తత్వనేత్ర పరమేశ్వర స్వరూపుడగు
 ననియు పరమపద మొందుననియు నట్టివాని కేప్రతిబంధక
 ములునుండవనియు వేదాంతము లుద్ఘోషించుచున్నవి. వినుఁడు.

శ్లో॥ భిద్యతే హృదయగంధిః భిద్యంతే నరవంశయాః క్షీయంతే
చాన్యకర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే॥ ఇత్యాద్యనేక ప్రమా
ణంబులు గలవు. ఇవియన్నియు ననుభవ సిద్ధంబులు. కావున
మన మట్టిముక్తిని జీవించియుండఁగానంపాదింపవలెఁగాని, చచ్చి
నంపాదించునది యెద్దియు లేదు. అందుకు మనవ్యజస్మమే
ముఖ్యముగదా. ఎప్పుడోనాధింపవచ్చు నంటిరేని, దోసిటిలోఁ
బోసికొనినజలమువలె మనయాయుర్దాయము క్రమక్రమముగాఁ
బోవుచున్నది. మృత్యువాఁన్నంబై యున్నది. కావున.

తోడిరాగము-ఆటతాళము.

రండీ-ఇదివి-నుండీ-ఉండెడినస్తువు నరయుడీ - యది - యుం
డెడిచోటేదో దరియుడీ ॥ పండువెన్నెలకంటె బరమాహ్లాదము
గనుగొ - నుండీ - గైకొ॥ నుండీ॥ ౧. పోని దెప్పటికిని బోవదు -
మఱియు - లేని దెప్పటికిని నిల్వదు॥ ఈనిజమంతయు - హితగురు
బోధ గ-నుండీ సుఖపఁడుండీ॥ ౨॥ వట్టిమేడిపండీ జగముగా -
దీని - పొట్టవిచ్చితె పురుగులుండుగా॥ పట్టరానిసుఖము - దిట్టడై
యిడుగాన- నుండీ- శివుగ॥ నుండీ॥

వ॥ కావున నట్టిపగతత్వస్వరూపంబును గధారూపంబుగఁజెలిపెదఁ
గాన శ్రద్ధధానులరై యాకర్షింపుడు.

కథా ప్రారంభము.

మంజరి॥ శ్రీకర్ణమై లోకాతీతంబై ♦ చెలఁగు సుషుమ్నాపురము
ఏకరూపమై పరమపదంబన ♦ నెనఁగు నధికసుందము
అదిచూచినవారందుఁగలుఁగుసుఖ ♦ మంత యింతయనలేరు

శ్రీ చి ద్వి లా స బ్ర హ్మ నం దా భ్య ద య ము.

సదమలమగుతత్పురిగనువా రీ - జగము జూడఁగా రారు॥

పల్లవి॥ బ్రహ్మనందంబ్రహ్మనందం - బ్రహ్మనందంబనుడీ
బ్రహ్మనందంబనియనుడీయా ♦ బ్రహ్మముమదిగనుఁగొనుడీ

గీ॥ నాశమనుమాటలేని యా ♦ నగరమందుఁ
జిద్విలాస మహాసాధ ♦ శిఖరమునను
నమల నిత్య న్వయంప్రకా ♦ శాత్ముఁ డగుచు
వెలయు శ్రీపరమేశ్వర ♦ విభుఁడొకండు॥

జంఝూటిగాగము--ఆదితాళము.

ఆపరమేశ్వరు - సలవియేపాగడఁగ - శ్రీపతికై నను - శేషున
కై న॥ నాపర॥ ౧. కేవలరూపుడు - భావాతీతుడు - పావనమానస -
భావ్య డనన్యడు॥ ౨. భేదముగాంచడు - వాదములెంచడు - భేద
మోదముల - క్రీడజరింపడు॥

సీ॥ ఎవరేపనినిజేయ ♦ నెఱిఁగియందునగాని

తానేపనినిజేయఁ ♦ దారసిలఁడు

పరులు తామేమేమి ♦ నాదుబాఁడినగాని

కసరితా నెవ్వనిఁ ♦ గదియఁబోఁడు

గూఁగవంతుఁడనితన్ను ♦ గూర్చిపల్కినఁగాని

తా నేగుణములలోఁ ♦ దగులుకొనఁడు

ఎవ్వారు తనజోలి ♦ నెత్తియాఁడినఁగాని

యెవ్వరిజోలి తా ♦ నెత్తఁబోఁడు

గీ॥ అతనిఁ బోలినయట్టివాఁ ♦ డతఁడెగాని

యన్యుఁడుగలండనుచుఁ బల్కఁ ♦ నై నరాదు

ఎట్టివాఁడొకొయాపరఁ ♦ మేశవిభుని

గాంచవలెఁగానినర్జింపఁ ♦ గాఁ దరంబె ॥

సీ॥ తానేపనిని జేయ ♦ దలపకుండునెగాని

యందరిపనికిఁ దా ♦ నవనరంబు

నెవ్వరిజోలి దా ♦ నెత్తకుండుకగాని

యాతఁ డందరిజోలి ♦ కననరంబు

నరయఁ దానెపుడు మా ♦ టాడకుండునెగాని

యందరుఁబల్కు దా ♦ నవనరంబు

నన్నపానములఁ దా ♦ నరయకుండునెగాని

యందరుఁ దినఁగఁ దా ♦ నవనరంబు

గీ॥ చూడఁజూడఁగ నేది యుఁ ♦ గాఁడుగాని

తలచిచూడఁగ నంతకుఁ ♦ దానెయగును

మిగిలియున్నాఁడు తాకిందు ♦ మీమలందు

నాత్మవేత్తలెఱుంగుదు ♦ రతనిజాడ ॥

గీ॥ అరయ సుఖమునకా ? పుట్టి ♦ సృష్టియిల్లు

తెలివియా ? తనసామ్రేమి ♦ వెలితిలేదు

మృత్యువా ? తన్నుఁజేరదిం ♦ కేమి కొఱత

పగమశాంతుఁ డతనిభజిం ♦ పంగవలదె॥

మంజరి॥ ఆపరమేశ్వరచక్రవర్తిభా ♦ ర్యామణి మాయ యనంగా

నాపరమేశ్వరశక్తిరూపయై ♦ యలరుఁ దానెపుడు. బాగా

పరమేశ్వరుకంటె వేరుగాదా ♦ ప్రభునకు నన్యములేమిన్

పరమేశ్వరుఁడునుగాను మాయయన ♦ బరగుచు

నుండునుగానన్ ॥

8 శ్రీ చి ద్వి లా స బ్ర హ్మ నం దా భ్య ద య ము.

వ॥ ఆమె జలంబునమాధుర్యంబువలె, వాస్తవదశయందు నాపర
మేశ్వరునికంటె పేరుగాక, వ్యవహారదశయందుమాత్రము వేరై
యుండును. ఆమాయాదేవీయం దొక చమత్కారంబు గలదదె
ద్దియన.

క॥ తనమాయఁ గననివారలఁ

దనమాయల ముంచుగాని ♦ తననెఱిగినచో

ఘనసుఖమిడు నైనను ద

ద్వనితనిజంబెఱుంగ రెంత ♦ వారలునైనన్॥

మఱియునుకచిత్రంబుగలను॥

గీ॥ ప్రాణ మించుక యును లేని ♦ వట్టిమొద్దు

తెలివియొక్కింతయునులేని ♦ తెఱవ యయ్యుఁ

బ్రాణవిభుచెంతనుంటచే ♦ బ్రాథయయ్యె

స్ఫురదయస్కాంతశిలచెంత ♦ సూదిపగిది॥

వ॥ అట్లు వ్యావహారికదశయందుమాత్రము పరమేశ్వరునికంటె
పేరుగానుండెడి సత్వరజస్తమోగుణాత్మకయగునామె శుద్ధసత్వ
స్వరూపిణియై శుభ్రవర్ణయై మాయయ నడిపేరుతోఁ జంద్రునివె,
న్నెలవలె నెడబాయకుండును. ఇట్లుండి॥

మంజరి॥ అద్దముచందునఁ బ్రతిబింబించెడి ♦ యాదీపముచందమునన్

తద్దయు జ్యోతీరూపుండగుపతి ♦ తనలోఁబ్రతిబింబింపన్

ఆపాపను దనలోఁగైకొని తా ♦ నఖిలశక్తియుతయయ్యెన్

పాపయెట్టిదో యామెయెట్టిదో ♦ పంకితులే గనవలయున్॥

గీ॥ పాపమాత్రమే స్వాధీన ♦ పరచుకొనెను

గాని కొనలే దతనిమెనియి ♦ సరూపు

నాపరాత్పరుఁడును మాయ ♦ యందుఁ బ్రతిఫ
లించెనేగాని కలియఁగా ♦ లేదు వేరు

హంసంధ్యని--ఏకతాళము.

మాయయేసుమా-మాయజేయుపని । మాయ॥ పాయకుండ -
వేరుభావముగల్పించు । ౧ త్రాడుజూడ సర్ప - భ్రాంతి గల్గజేయు -
మోడుజూడదొంగ - పొందినట్లుజేయు । ౨॥ లేనిదానినున్న - దాని
గానుజూపు - పూనియున్నదాని - లేనియట్లుజూపు॥ ౩॥ ఏకవస్తు
పున - సేకముగజూపు - సోకుకష్టమును - సుఖముగజూపు॥

వ॥ ఇట్లుపరమేశ్వరునిపాపనుసంక్రమింపజేసికొనుటచే నామాయ
సర్వశక్తిరూపయై లక్ష్మీపార్వత్యాదినామంబులగొని సర్వజగజ్జు
నియయ్యె. మాయాప్రతిబింబితుండును సర్వజ్ఞుడై మాయయం
దుండినను తామరాకునునీటివలె నామెనుగలయక మాయనువ
శపరుచుకొని సర్వజగత్కారణుండును సర్వేశ్వరుండును సర్వ
నారీశ్వరుండును నై బ్రహ్మవిష్ణాదినామంబులచే వెలుంగు
చుండు సంతట॥

మంజరి॥ అచ్చటయిచ్చట యనుభేదములే ♦ కంతటనిండెనుమాయ
యెచ్చటఁగలమాయను లోఁగొని విభు ♦ డెగనియుండు
నీచాయ

వ॥ పిమ్మట. యామాయ తనమాచమత్కారంబుజూపుటకై
పరమేశ్వరునిబాంధింపఁదలంచి యాస్వచ్ఛరూపంబుచేసాధ్యుండు
గాకుండుటంజేసి తనలోరెండవభాగమై మలినసత్వప్రధానమగు
సవిద్యవలన ననేక భేదములుగలక శేబరపురంబుల నిర్మించి పరమే
శ్వరు నందుబ్రతిబింబింపజేసి యాతని వేర్వేర వానియందుబం

ధించి జీవుండనుపేరుబెట్టి, యతనిభోగార్థమై కేవలబడంబగు
తనతమోగుణంబుచే జగంబునుగల్పించి, తానీశ్వరువలన మనో
మహారాజనెడిపేరుగలపుత్రునింగని, యాపురంబుననుంచిన నాపు
త్రుఁడు జీవసంబంధమువలనఁ బ్రకాశించుచు, తానే యాపురం
బులకురాజై నివృత్తిసహితుండై జీవునకుసుఖకారకుండయ్యును
ప్రవృత్తిదుర్బోధలకులోనై జీవునకుభ్రాంతిగల్పించుచు దుఃఖకా
రకుండయ్యె॥

గీ॥ చిక్కులెన్నిటిఁగూర్చినఁ జెడక జీవుఁ
డాత్మతేజమొసగుచుండు నతనికెపుడు
కటకమైననుబంగారు కాంతిచెడక
కరమునకు నిజదీప్తిని గలుగఁజేయు॥

వ॥ ఆహా ! మాయ యాపరమేశ్వరునెంతకుఁడెచ్చెనో చూచితిరా॥
ఆరభిరాగము-ఆదితాళము.

నమ్మగాదునారీమణుల - నేవేళనైన - ॥నమ్మ॥ నమ్మదగని
పినయమ్ముఁజూపి - నమ్మింతురు - విధు - నెమ్మనము విజ్ఞానమ్ము
గఱపి - గఱగింతురు - వలపింతురు - వశులనుగావింతురు ॥నమ్మ॥
॥౨॥ మంచిమాటలాడి పురుషులమదిగ్రహింతురు - కామించి రతు
లదేలించి యట్టెనుక్కింతురు - వెగలెంతురు - చింతల దేలింతురు
॥నమ్మ॥ ౩॥ తులువనేతలనధోగతులనుద్రోయింతురు “తమ” తలపు
లాక్కచో - వలపులాక్కచో - నుంతురు - యెంతైనసాహసంతు
రింతులెంతలొ ॥నమ్మ॥

వ॥ అట్టిమనోమహారాజస్థితిగతులును తచ్చరిత్రంబు నిట్లువిచిత్రంబై
వెలసె నెట్లన॥

మంఽఽః॥ శ్రీరవ్యంబగుబ్రహ్మస్పష్టిలోఁ ♦ జెలంగుఁగ శేబరపురము
 ఘాతితరంబగు చిత్రహపములఁ♦బొసంగు నధికనుందరము
 సంతరాంతరంబులుగా మూడై ♦ యలరెడు ప్రాకారములు
 వింతవింతలగుపనులఁజెలంగుచు ♦ వెలయు నవద్వారములు

గీ॥ చిన్నదియుఁ బెద్దదియును వి ♦ చిత్రతమము
 నిత్యభంగురమును నవి ♦ నిర్మలంబు
 నలరుఁ బరిమేశ్వరాధీన ♦ మగుచు నెప్పుడు
 ధరణిలోఁ దత్కళేబర ♦ పురవరంబు॥

గీ॥ ఆకశేబరపురమున ♦ కధివరుండు
 మహితపరమేశవిభునకు ♦ మాయయనెడు
 నుగునయందు వైడమినకు ♦ మారకుండు
 భ్రాజితుండు మనోమహా ♦ రాజుదనరు॥

శంకరాభరణము-రూపకము.

ఏలుచుండును - ఆవిభుః ॥జీలు॥ చాలగ - జాగరూకుడగుచు
 = లీలతోడజగములెల్ల - బాలుమాలికనుటలేక ॥యేలు॥ ౨ ఆరుణ
 నితురగములకంటె - సతీశయమగువేగంబున - హరిహరవిధిలోకం
 బుల = కరుగుచు - నొక నిమిషములో నరిమురిగా నేగుదెంచు
 ॥నేలు॥ 3॥ అతనియాజ్ఞాకొక్కడయినవ్యతిరేకముగానడువడు - శత
 మఖునంతటివానికి = సతనిగెలువ వశముగాను-మితములేనిశౌర్యశాలి॥

సీ॥ ఉపకారములుసేయ ♦ సపకారములుసేయ
 సతనితోఁబ్రతి యొకం ♦ డైన లేడు
 ఆచారములసల్పు ♦ నాచారములదల్పు

నతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు
 రక్షణంబొసరింప ♦ శిక్షణంబొసరింప
 నతనితోఁబ్రతియొకం ♦ డైనలేడు
 దయబూస వారిలో ♦ దయలేనివారిలో
 నతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు॥

గీ॥ ధైర్యవంశులలో మహా ♦ ధైర్యశాలి
 పిఠికివారలకెల్ల ను ♦ బెద్దవాఁడు
 నతనికాతంజెనరిగాని ♦ యన్యుఁడగునె
 యీజగతి నామనామహా ♦ రాజమణికి॥

మంజరి॥ ఇత్తైఱుగున జగమేలెడియాదొర ♦ కిగువురుపత్నులుగలరు
 సత్తమలార ! నివృత్తి దేవియుఁ బ్ర ♦ వృత్తి దేవి యను
 వారు॥

ఉ॥ అందుని వృత్తి యానుదళి ♦ యాతనికి స్మృదలింటిభార్య స
 ర్వేంద్రముఖమతల్లి స్మరి ♦ యించినమాత్ర సమస్త బంధముల్
 గ్రందంగజేయుతల్లి బుధ ♦ రాజకి నాశములేనిశాశ్వతానంద
 మహాపదంబిడు జ ♦ నస్తుతికల్పకవల్లి యారయన్॥

కి॥ అతిసూక్ష్మదృష్టులను సం
 తతశాంతులనెపుడు తనదు ♦ దగ్ధనమునశా
 శ్వతనుఖులనుజేయును దు
 ర్మతులను గనుగొనదు తాఁ బ ♦ రాకుననైనన్

మంజరి॥ ఆరమణీమణియందునఁ బుట్టె న ♦ దమలనద్గుణాకరుఁడు
 వీరుఁడు విజ్ఞానస్వరూపుఁడు వి ♦ వేకమహారాడ్వరుఁడు
 అవివేకజగతీశ్వరుఁడు మతీ ♦ దేవిని సతిగాగొనియె

తా నస్తు సచారాదిషం త్రంతోః ♦ సగ్ధగమేలు చున్మందే #

వ॥ ఆవివేకమహారాజు ప్రభుత్వంబునేయుచున్నయెడ—

సీ॥ సత్యవంతులు మహా ♦ సత్వనింపన్నులు

పరమాధికవిదులు కృ ♦ పామయాత్మ

లాచారవంతులు ♦ సఖిలనిధిజ్ఞులు

నశ్రోధనులు సమా ♦ సహగహితులు

నిష్కాము లింద్రియ ♦ నిగ్రహదళులు

నిమోహు లురుతపో నియతమతులు

సంత్యక్తగర్వులు ♦ సర్వజ్ఞమూర్తులు

మహిత నిస్త్రైగుణ్య ♦ సూర్గచరులు॥

గీ॥ దంభశూన్య లనావృత ♦ తస్త్వవిమలు

వీతిరాగులు ద్వంద్వభా ♦ వాతిరిక్తు

లందరును బరిపూర్ణులై ♦ యలరుచుండు

రావినేకునిరాజ్యంబు ♦ సంసుజులు॥

వ॥ రెండవభాగ్యయగు స్రవృత్తి దేవి—

ఉ॥ ఒక్కొక్కసారిజూపుఁ బతి ♦ కున్నతలోకములందు సౌఖ్యమొ

క్కొక్కయెడం బ్రమోదము మ ♦ హేమాద్ధతిసల్పుచునుండు

దుఃఖమొ

క్కొక్కొక్కవేళఁ గనుకరతి ♦ నెక్కతరిక విషయాభిలాషముం

గుక్కుచు వశ్యుజేసికొని ♦ గుక్కురు సర్వగుణాభిరామయై॥

వటియు.

సీ॥ తాటినివైచి స ♦ ర్పంబుగాఁజూపించు

నెవ్వఁ జెంపలుగొట్టి ♦ సవ్వఁజేయు

వఱియుఁ గన్నడుబాని ♦ మటుమాయముగఁజేయు
 లేనిది యున్నట్లు ♦ గానెనర్పు
 దూఖంబుఁగూర్చి నం ♦ తోషంబనఁగఁజేయు
 లేకయే యుండిన ♦ లీలదోచు
 లోలనై తనశక్తి ♦ లోలేటుంగఁగనీదు
 కలియకయే యుప్పు ♦ కౌగిలించు

గీ॥ నేమిచెప్పుదు లోకమం ♦ దెవతెన్నెనఁ
 జితముల నామెకడ నభ్య ♦ సింపనలయు
 ధరణిఁ గవులకుఁ గవుల తా ♦ తలకునైన
 నామెమాయల వర్ణింప ♦ నలవియగునె॥

గీ॥ అత్తగారుమాయ ♦ యాకోడలికి మెచ్చి
 తనదు మాయ నెల్ల ♦ ధారఘోసి
 తానభేదవృత్తి ♦ తోనుండు నెప్పుడు
 మొరులు తననెరుంగ ♦ కుండునటల॥

మంజరి॥ కలనై నఁ బ్రవృత్తినిఁబాయకయీ ♦ గతి మనోమహాగాజు
 నలర మహామోహం డనుసుతుఁగనె ♦ నజ్ఞానాకృతిభాజు.
 నాతనయునకు నిజార్జితరాజ్యం ♦ బఖిలంబును నర్పించి
 యేతటి సతిసుతులను విడఁజాలం ♦ డెపుడామాయలమించి,
 సురటరాగము--అదితాళము.

కన్నులగనడాయెన్ ఎపుఁ డన్నరవిభుడు నివృత్తిదేవిని॥కన్ను॥
 ౨॥ జ్యేష్ఠభార్యగర్భంబునఁ బుట్టిన శిష్టులగు వివేకాది తనయులను॥
 ౩॥ తన్ను తుచ్చసుఖములలో దేల్చెడి చిన్నియాలి మాయదెలియ
 జాలక ॥౪॥ చిన్నయాలిబిడ్డల స్వర్గంబుగ నెన్నుచు వారల సన్నల

మెలగుచు ॥౫॥ నిదానముగ నుండు-వారి నెఱిగింప-నదానందసౌ-భ్యదా
త్రియగు దెలి ॥గన్నుల॥

గీ॥ చండకరుఁ డెంతవిడువని ♦ చందమున ము
నొవిభుండు మహామోహుఁ ♦ యా విడువక
వానిచేష్టల కానంద ♦ భరితుఁడగుచుఁ
జెలివి తో యావరాజ్యాభి ♦ సక్తుఁడేసె॥

ప॥ అంతమహామోహుండు తలినంతుల క్షణంబైన నెడ బాయక
రాజ్యాధికారదృష్టుండై కామ,క్రోధ,లోభ,మద,మాత్సర్యులను
మంత్రులను రాజకార్యంబున నియోగించి పారుష్యండును
హింసయు తృప్త్యు నై న్యుండును అసృతుండును అసూయ
యు దంభుండును పైశున్యండును చౌర్యండును ఈష్యయు
పరిగ్రహుండును మొదలగు ననుచులు కృతాంజలులై సేవింప
నాస్తికతామహాదేవితోఁగూడి యజాతశత్రుండై రాజ్యంబు
సలుపుచుండె సజ్జియెడ.

శమాన--రూపక తాళము.

సమనదగునహాహాయామ - హామోహునిరాజ్యగరిమ ॥యే॥
వేమోములగల యహిషతి-యేమియు బొగడంగలేడు ॥౧॥ జవదా
టని మంత్రువరులు సఫలములగు సాధనములు - నవశూరులు యోధ
నరులు నవ్యనవ్య చమత్కారము ॥లేమన ॥౨॥ తమకుతామే తీర్పరు
లును తమకుతామే నేర్పరులును-తమకెదురనుమాటలేక తనరుబంధు
పరివారము ॥యేమన॥

గీ॥ కుంభినీఘ్ర సకలజంతు ♦ కోటికడుపు
లోనఁ దనవారితో నిద్రఁ ♦ బూనుచుండు

వశుఁడు గాఢంఘ్రప్రాణియై ♦ వ్యఁసుఁడు గ ,

డతని రాజ్యకౌశలము నే ♦ మనగనచ్చు॥

చ॥ తనకతిపూజ్యుఁడుక ననతి ♦ తల్లికిఁ బుత్రుఁడు ధమ్మశాలి పా
ననగుణుఁడౌ వివేక సర ♦ పాలునిఁ దామెనరించు రాజ్యమం
దునఁ బదమూనకుండు నతి ♦ దూరముగా వెడలంగఁజేసినా
జనపతి మంచివారి కగ ♦ చాట్లగు నీకలికాలమెట్టిదో॥

మంజరి॥ మహితవిధనములఁ గొలుపుచీరి య ♦ వృహఃమోహుఁ
డొకవేళన్

ఓహిత మంత్రి పరిజనములతో నన ♦ విశేషముగానునిలన్॥

చక్రవాకము--అదితాశము.

మంత్రివరులారా వినుచీ॥ రాజ్య-తంత్రవిధంబు నిష్టంద్రతనెఱి
గింతు ॥మం॥ ॥౧॥ ఘనబుద్ధికుశలత-గలహదై శత్రు॥ జనములలోన-
జరుగునృత్తాంతము॥ వినవలయుక-గన గొనవలయుక-అను-దినమును
దమస్థిః-దెలుప దగదెప్పుడు ॥౨॥ తగినమాటలతోమో-దము నల్పన
లెగాని॥ పగరసేనలకుని-ల్పగనిసుమైనచోటి॥ య్యగిదగి-చే-ర్పగవి
గడు॥ యె-న్నగగొంచెమిడిననం-తయు నాక్రమింతురు ॥మం॥

ప॥ ఓహితులారా ! నేను పట్టాభిషిక్తుఁడనయిన పరమమునందే నా
పితామహియగు మాయాదేవి నన్నెంటిగాఁ దనలొడ్డపై నిడు
కొని యొక పరమ రహస్యం బెఱిగించె వినుఁడు. అదియెద్ది
యనిన, “వత్సా ! మహామోహా ! అంత యింత యని ను
డువనలవిగాని సామ్రాజ్యంబు నార్జించి నీకొసంగిన మీతండ్రి
యగు మనోమహారాజు నినువిడువక యెప్పుడును నీకువశుఁ
డయ్యెనేని నీవును , పరిజనంబులును స్థిరకాలజీవు లయ్యెదరు.

నీతండ్రి యొకవేళవివేకునివంకజూచెనేని నీకురాజ్యసప్తమగుట
యేగాక సూర్యదశానమాత్రంబున బంధురంధకారంబుపగిది
నీవంశమునశంపంగలను. కావున నీవు సమస్తపాయంబులచే
తను, నీతండ్రిని వివేకునికంటబడకుండునట్లు జేసికొమ్ము. ఆవినే
కుండును తండ్రినివశపరచుకొనుటకై వేచియుండును. గాన నీవు
నుమంత్రులును జాగ్రతగానుండుడు నీవుదీక్షాః యుస్మంతుండు
వగింము అనియానతచ్చే గావున॥

గీ॥ ఆవివేకుండుమనరాజ్య ♦ మండునడుగు
మోక్షకలాయనంబును ♦ బూనునట్లు
వలయునొద్దత్యములజూప ♦ వలయుమీరు
ముందుత్వరపడుటయే సౌఖ్య ♦ మూలకంబు॥

వఃతీయునుక్కటి చెప్పెదవినుండు॥

మం॥ ఆవివేకునిప్రభుత్వంబునంగల ♦ యట్టిపద్ధతులనెల్ల
మీవిద్యానై శిష్యులబోలయంగ ♦ మించి యడంచుడుచాలన్
ధర్మజిహ్వా దరిగెడి వివేకునిమ ♦ తముచకు వ్యతిరేకముగా
మురియుచుమీరిరెవ్వడెడనినునెమలే ♦ మున స్థాపింపుడుబాగా॥

ఉ॥ మీరు సమస్తయత్నముల ♦ మేల్కొని యెల్లవివేకునైన్యమున్
జేరంగనిక సంగములు ♦ జేరిగజంబులఁ జీల్చునట్లుగాఁ
బోరిజయించి మజ్జచకుఁ ♦ బూర్ణసుఖంబులఁదేల్చి సంతతో
దాగు వివేకుఁగాంచనివి ♦ ధంబుగఁ బన్నుడుపాయముల్ వడిన్

వ॥ అనిపనిని పారలు బరమానందంబునెంది మహామోహున
కీటనిరి॥

మ॥ జగతీశా ! శిరిసావహించి భవదా ♦ జ్ఞాన సంరేలంబున్ ఘనైః

జగతీశుఁ లనన్దింద్రియాశ్వుఁగఁ బా డి స్వద్ధాధనంకల్ప నం
స్థగితన్యంజనమందుఁ బూన్చి విషయా డి స్థానంబులం జూపఁగా
దగఁ నాతండు వివేకునిం దలఁచునే డి తా వానిమాటాడునే ?

వ॥ కావున దేవా ! మేమికనరిగి మాప్రజ్ఞావిశేషంబుచే నశేషజనం
బులను మనమతమునవలంబింపఁజేసి వివేకాచారంబు నీటఁగలిపె
దము. మాశక్తి నవలోకింతురుగాక. అనివెడలిన తదనంతరింబ॥

క॥ ఈకరణమహామోహుడ

నేకశతాబ్దములురాజ్య డి మేలఁగిజ్ఞానా
స్తోత్రఁడగువివేకుఁడుని
ద్రాకలనకమోహబద్ధఁ డి డైవసియించెక॥

వ॥ ఇట్లుండ నెక్కనాఁడు మహామోహుండు కుతూహలాయత్నచే
తస్కుండ్లై తనసేనానాయకుండగు కలిపురుషుంఁగాంచి “ఓం
మీమీకార్యంబులెట్లు జరుగుచున్నవి” యననతఁడెల్లనియె॥
దేవా: వినుడు॥

నీ॥ జపతపస్సాన్వధ్యాయ డి శౌచముఋక్రియా

విధులెల్లనీటఁగ డి వ్పించినాను

ధనమబ్బునెడఁదప్పి డి తములేదనుచుమాంస

విక్రయాదులనుగా డి విచ్చినాను

అతిచిత్రమగువివా డి హంబులనెనగూర్చి

శ్రాద్ధముల్ నలదని డి సాటినాను

ఎల్లజాతులవారి డి నేకస్థలినిగూర్చి

విందారగింపఁగా డి విచ్చినాను

నీ॥ విగ్రహారాధనము విడి డి పించితలలఁ

గ్రాశ్చక్షోరంబులొకకొంత ♦ గూర్చినాను
ధగ్ధశూన్యంబుగావించి ♦ తనిసినాను
ఘనమహామోహమీయను ♦ గ్రహమువలన॥

మహామోహుడు॥ కలిపురుషా ! మనమిప్పుడు ధర్మాధికారమునం
దేవ్విచినయమునకుఁబనిసంపూర్ణముగానున్నదా ? చెప్పుము
కవి॥ మహారాజరాజా ! ఏమిమనవిజేసెద. ఈయమునకొక్కనికె
బనీసాక్ష్యమగుటలేదు. దేవగణులు మఱియొకయమునింగూడ
నియమింపవలయు॥

సీ॥ పాపంబులిన్నని ♦ పాటింపనేయిమొ
గింబులశేషుడొ ♦ క్కండెమేటి
ఇనపముక్కులకాకు ♦ లెసనిచీల్చెడివారిఁ
గనిన్రాయఁగనహస్ర ♦ కరుండెఘట్టి
సరకబాధలనెందు ♦ దురితాత్మకులనెక్క
నారిజూచుటకుఁబా ♦ కారిమేటి
పుణ్యమూర్తిముచెంతె ♦ బోకసాసములని
గ్గమునేయఁగయము ♦ నాల్కమేటి॥

గీ॥ ఇన్నియేటికెగిన్గొన ♦ నిష్ప్రశంతుఁ
జేమివనిలేకగురుజూచి ♦ యెందుఁజొత్తు
నేమియాననితలఁబట్టి ♦ యేడ్చుచుండె
ఘనమహామోహమీయను ♦ గ్రహమువలన॥

వీ॥ స్వామి ! యమునిబాధ యెట్లున్నను సతనిభార్యాపరితాపంబు
గనఁజాలకున్నాను॥

సీ॥ మగనితోమాటాడదగు ♦ వీలుగానక

భటసంఘములుపైని ♦ మెటికవిలుమ
 మగనితోఁబవళింపఁ ♦ దగువేళగానక
 కరణాలనేవేళ ♦ గదసికట్టు
 మగనిఁగంటనుజూడఁ ♦ దగువేళగానక
 జీవకోట్లనుజూచి ♦ చీదరించు
 మగనితోవిహరింపఁ ♦ దగఱుక్త యుద్యోగ
 భరముపైపటపట ♦ బండ్లుగొలుకు॥

గీ॥ నిన్నియేటికిశ్యామల ♦ యెదనుగుంచి
 కనదుతినదుమనోరూఢిఁ ♦ గొనదుతనదు
 పుటుకపాపిష్టిదనుచు వా ♦ పోవుచుండె
 ఘనమహామోహపీయను ♦ గ్రహమునలన॥

మహా॥ బలే ! బహుచమత్కారింబుగానున్నది. నీశక్తికినంతసించి
 తని. తిక్కినహరికార్యంబులెల్లన్నవి? అనినకాముండిట్లనియె
 సాచేరిరాగము-అదితాళము.

కౌశలమునుగనుమా - నాశర ॥కౌ॥ కౌశికునిసంతటవాని
 నిమేస - కాపదదాసునిగానెనరించితి ॥కౌ॥ నెలక్రిందుగబడితెపము
 లునలిపిన - పలువేదాంతపు భాషలుదెలిపిన - కలికినిగనుగొనిసంతసె
 జనుదు వి = కారమొందు సారమొందు డిందును ॥కౌ॥ కులముజెడిన
 కులగురువులుదిట్టిన వెలిబెట్టినవై దునందుబట్టిన - తలిరుబోడితనచే
 తనున్నమర = ధావముగను తామనముననెంచును ॥కౌ॥ కనకున్నను
 గొగిలింపకున్నను - కలసిమెలసిమాటాడ కియున్నను - తనమదిలో
 జ్ఞాపకమురాగచెలి = తపముగట్టి తాపముట్టి తిరుగును ॥కౌ॥

సీ॥ నెత్తురుముద్దలొ ♦ నెలతకుచంబుల

బంగరుగిండ్లని ♦ పట్టిఁమాడు
 చొంగకుబావియా ♦ యంగనపెదవిని
 గొండపండనిపంటి ♦ తోడనెక్కు
 బోకెలపోగైన ♦ పాలతుకమేనుబం
 గారుతీగెయటంచు ♦ గొంగిలిండు
 దుగ్గంధమాంసమే ♦ దురతరావయవముల్
 పావనంబనుచును ♦ పన్యసించు

గీ॥ వరుసవాపులనన్నియు ♦ వదిలిపెట్టి
 ఘనకులాచారవర్తనల్ ♦ గట్టిపెట్టి
 గరితనురతంబెన్వద్గంబు ♦ గాఢలంచు
 నస్మదీయశరావళు ♦ లంటజుడు॥

వ॥ దేవా నాబాణప్రయోగమువలననగు మఱియొకచిత్రమువినుఁడు॥

గీ॥ తమకులేకజనించిన ♦ తనయుఁడైనఁ
 బూర్ణిమాచంద్రసుందర ♦ మూర్తియైన
 సురతకాలంబునందునా ♦ సూనుఁడేడ్వఁ
 బండ్లుకొఱికితిట్టెదరు దం ♦ పతులువాని

వ॥ క్రోధుండిట్లనియె. దేవా ! నాచిత్రంబువినుఁడు॥

చ॥ గురులనుహుంకరిచియటు ♦ గూలగఁద్రొక్కినమస్తవస్త్రుల్
 బిరబిరిడాయవచ్చిమెలి ♦ పెట్టుచుమీసమిచ్చెడిదూకి గు
 డ్లరిమి శిరంబునూపి యిది ♦ గోయికజాపెదనాదుపౌరుషం
 బరియుమటంచుహింసకుర ♦ యంబునఁబాల్చునునేనుబూనఁగన్॥

చ॥ తవధనమెల్లఁబోయినను ♦ దబ్బరలెన్నియొకాక్షియైన బం
 ధనములగూలద్రోసినను ♦ దాపముదీరకయార్చికొంచుదా

ననయముఁబండ్లగొర్కుచును ♦ నాహుతిచాలనివహ్నిరీతినా
తనికులనాశనంబయిన ♦ దాఁకద్యజింపఁడుగ్రోధమాత్మలోక॥
వ॥ అంతలోభండ్లిట్లనియె॥ దేవా. నేనాక్రమించిన తోడనేమను
మృతము॥

సీ॥ ఈదురుగాఁగఁడుపారఁ ♦ గూడుభుజింపఁడు
కన్నారనిద్దర ♦ గాంచడెపుడు
పెద్దలుమాటాడఁ ♦ బెడచెవితోవినుఁ
గూర్చున్నచోమఱి ♦ గూరుచొనఁడు
అప్పులుకనుపడ్డ ♦ నటునిటుపోజూచుఁ
జిత్తంబునిలకడ ♦ నేయడెందు
దీర్ఘమాయూహకుఁ ♦ దెంపునేయఁగలేడు
తనబాగుకొరులభే ♦ దంబుబెట్టు॥

గీ॥ నిన్నియేటికినేబూన ♦ నెన్నియున్న
వరుసబ్రహ్మాండకోటులు ♦ వచ్చిపడిన
నధఃమునకయిపాలిర ♦ లాడుచుండు
నిటులొనర్చితిదేవనే ♦ నెల్లవారి॥
మమఁడు॥ దేవా నాచమత్కారమును వినుఁడు॥

గీ॥ కన్నులున్న నెదటివానిఁ ♦ గాంచనీను
చెప్పమాటలఁజెవులలోఁ ♦ జేరనీను
నొగుపెద్దదియున్నను ♦ నుడువనీను
మమఁడనగునేనుమనుజుని ♦ మార్కొనంగ॥

మాత్సర్యండ్లిట్లనియె॥ దేవా నాకౌశలంబు వినుఁడు॥

మాంజరి॥ పగులులాభమొందుటగనికన్నులు ♦ వాయునట్లునేడిపిం చెదక

పరులునుఖపమటగాంచినభోజన ♦ పానంబులవిడిపించెదన్
 ఏపల్లనునితరులయున్నతదశ ♦ కీనడించుకొనఁజేసితిన్
 చూచోపమితనమనుబీజంబును ♦ నుష్టగృభజమదినాటికిన్॥

మహా॥ సవిద్య, వహ్వ ఏంతపనిజేసితివి. మీరందరునుదారే. మీచరి
 త్రంబులతివిచిత్రంబులు. ఇంకెవరేపనినిజేసిరి ?

అబద్ధండ్లిటనియె॥ దేవా నేఁజేసిసఁపనివెంటిరా ?

గీ॥ ఒకనియొద్దరితన ♦ మున్నఁజూడఁగగొని
 సన్నునడుగవాడు ♦ నాకెబాఁకి
 యిమ్మటంచురతన ♦ మెగవేసినిగ్రమింగి
 సమ్మనల్లుజేసి ♦ నానునభయ॥

దంభుండ్లిటనియె॥

సీ॥ తినుటకులేకున్న ♦ దీరై సమీపాల
 సంపెంగనూసఁబా ♦ సంగఁజేసి
 పదిభక్తిలేకున్న ♦ మంచిరుద్రాక్షతా
 వళముమాసమునఁ ద్రి ♦ ప్పంగఁజేసి
 సంధ్యవాల్చకయున్న ♦ సగనవిఘాటించి
 జెలగోచిధోవతుల్ ♦ గలుఁగఁజేసి
 పొట్టలోనక్షరం ♦ బులులేకయున్న దీ
 ర్వులుదీర్పఁబండిత ♦ పుత్రుఁజేసి॥

గీ॥ యెవ్వరేమంద్రోయనుభయం ♦ చింతలేక
 పలువిధాలబడాయిలఁ ♦ బలుకఁజేసి
 రాచకార్యాలబిరుదుల ♦ వైచిక్యంటి
 దేవమముగంటినాస్థితి ♦ దేలుపుకొంటి॥

గీ॥ పూజ్యుడనటంచుననునెల్ల ♦ భూమిపతులు
వెలయునాననములపైని ♦ విష్ణుజేసి
చరఃభూళిశిరంబున ♦ సంగ్రహించి
పొగడిరనిచెప్పచుండునే ♦ బూనజనుఁడు॥

వ॥ దేవా నేనాక్రమించినపురుషుండు తనభార్యతో నేకాంతంబుగఁ
జెప్పమాటలవింటిరా ? ॥

హిందుస్తానితోడి--ఆదితాళం.

మనకేమేయిక మనకేమేయిక - మనకేమేయో - మగువా
కఱవై న ॥మ॥ అబ్బొంపెండ్లిలోన - నారునందలార్జించితి - సుబ్బ
య్యకుబడాయిల్ జెప్పి డబ్బువందగాజేసితి ॥మ॥ ॥౧॥ భూతవైద్యం
పేరు జెప్పి జొంకివందగాజేసితి - నాతనియింట్లోసాక్ష్యంజెప్పి యెదునం
దల్ గాజేసితి ॥మ॥ ॥౨॥ యాగముజేసినయపుడె యారువేల్మిగిలించి
నాను - బాగుగాగూర్చితిడబ్బు బ్రహ్మసత్రంబెట్టినపుడె ॥మ॥ ॥౩॥
జాతకములుప్రాసికొంత సంగ్రహంబుజేసినాను - భూతిజూచియిడిన
డబ్బు భూస్థాపముజేసినాను ॥మ॥ ॥౪॥ మఱిపటాలోపంబుజూచి నుం
చిబ్రాహ్మణుడవన్నారు - గుఱిమీగరుద్రాక్షల్ జూచి గురుమూర్తి
యనిపొగడినారు ॥మ॥ ॥౫॥ ధనంబుగూర్చుటకునేనెన్నో దంభముల
నువేసినాను - జనంబులకుబ్రహ్మవతారమని - మనంబునమ్మగజేసి
నాను ॥మ॥ ॥౬॥

అహంకారుండ్లిట్లనియె॥ దేవా ! నాకువశుండుగాని ప్రాణియొకండు
నులేడు నేనుసోకినమాత్రముననే ప్రతిజనుండు నిట్లుబ
ల్కుచుండును॥

ఉ॥ పలుగుఱిలోననన్ను నెళ ♦ బాసనవేల్ బిరుదొందినాను న

తులమునబుట్టిదాతయని ♦ గొప్పప్రసిద్ధినిగాంచినాను వి
ద్యలగినాను మిత్రులను ♦ దారకులంగనినాడ నింకనా
వలెపరమోత్తముండవగు ♦ వాడవేసివను రొమ్ముదట్టించుకొ॥

పై శున్యండిల్లనియె॥ మహారాజా ! నేనుపాపంబనియైన వెలువక యె
న్నెన్నోపనులుజేసితిని అందుఁగొన్నివినుఁడు॥

సీ॥ అత్తకోడండ్రమ ♦ ధ్యనుకొండెముల్ సెప్పి
తరుగనివోరు నే ♦ ర్పరచినాడ
తండ్రికొమరుల మ ♦ ధ్యనువాదములఁగూర్చి
ముఖబంధములఁబాపి ♦ మురిసినాడ
నాలుమగలకుమి ♦ ధ్యానాపములఁబన్ని
నంసారభంగం బా ♦ సంగినాడ
ప్రాణమిత్రులకుఁ దీ ♦ రనివోరుఘటియించి
చిత్రచిత్రముల నీ ♦ ఁంచినాడ॥

గీ॥ కలిగినంతభుజించి ము ♦ ఖంబుగాను
గూరుచొననీకకొండెముల్ ♦ కోటిగూర్చి
యందుఁజీన్పాదినిపించి ♦ యావివేకు
మతముదొలగింపఁజేసితి ♦ ఁతితలలేంద్ర॥

మహామోహుఁడు॥ శహాబాన్. బలే. బలే. నాకోర్కెనంతయు దీ
ర్చితివి. దీక్షాఁయుష్మంతుడవగుము॥

వ॥ అప్పుడు చార్వాక కాపాలిక దిగంబర క్షపణక పార్థ సోమసి
ద్ధాంతాదిమతనాయకులరుదెంచి దేవా ! మేమావివేకునిపేరైన
బ్రజలెరుంగకుండునట్లు, వానిమతభంగముజేయుటయేగాక మ
నమతమును స్థాపించుటకై చేసినయుపాయంబు లిన్ననిచెప్పజూ

లము. అవియ్యసంఖ్యాకంబులు పరస్పరభిన్నంబులు గావున సం
క్షేపంబుగాఁ జెప్పెదము. చిత్తగింపుఁడు॥

గీ॥ ఒకనిమాటనొకంపొప్ప ధండునటుల
పలువిధములగునుతములఁ బాదుకొలిపి
దేవుకండలుజీలంగఁ దీసినాము
తగవివేకినిరాకుండఁ దరిమినాము॥

వ॥ ఇంతయేల, మనరాజ్యంబునఁగలవైభవమెందైనఁగలదే? వినుఁడు

ఉ॥ రామునిరాజ్యమందునన ధాతులబాధలుగల్గిలోపము
ద్దామయుధిష్ఠిరేంద్రునకుఁ దమ్ములుపాలిడనట్టిలోపమో
ఘామితలేర్వేగా ! తమరు పూనినరాజ్యమునందులోపము
శ్లోమియులేకమీమహుకు మెప్పుడుఁజెల్లురవిప్రభాధ్యమై॥

వ॥ ఇట్లు నిర్వృత్తులగుట నుగ్గడించుచు రాజ్యదృష్టులై యుండనం
తనక్కడ॥

ఉ॥ మోహనిబద్ధపాశములు బూనఁగమాయయుమచ్చమందుఁబై
సాహసవృత్తిఁజల్లగను స్మారకమించుకయైనలేకతా
సాహసవంతుఁడయ్యునిలఁ జచ్చిననానిక్రియకవివేకుఁడే
యూహయులేకనిద్రగొని యుండెనుగర్మముసంపశక్యమే॥

ఇట్లు బహుకాలంబరిగినవిమృట॥

మంజరి॥ వికటదీక్షుతరనిద్రజెందిన వి వేకునకాన్వప్నములాక
సుక్ష్మతుండను నొకసిగ్గుఁడుగన్నడిశుభవాక్కులనిట్లునియెక॥

సురటరాగము-ఆదితాళము.

వివేకమహాగాజా యికనిర్దురవికిచివేగరమ్మా - చాల తడవా
యనులెమ్మా - మోహు నెడబాపుముహమ్మా ॥వివే॥ ॥౧॥ వికార

ములడంచిక్రమ్యగన్వయం - ప్రకాశనకుబ్రహ్మశముసెసంగుము
 ||౨|| కమలహితుడులో కముమేల్కొలిపెడి - క్రమముననాత్మని
 గనుగొనజేయుము ||౩|| విత్తేపావృతి విధమెడబాపిన - నీక్షణముననా
 త్మదుదననెఱుగును||

వ|| ఇట్లు దెలుపనంతవినేకుండు నిద్రమేల్కొంచి స్వప్నంబున కచ్చె
 రువంది పాశేంబులందివిచిచెదరిన బలంబుల సమకూర్చుకొని యొక్క
 యెడ తనభార్యయగు మతీదేవితో రహస్యంబుగా నిట్లనియె||

భైరవి--రూపకము.

వినవే వనితామణి ||విన|| చెనటులునలికూరులువారు-జేయు
 చున్న సాపకార్యము ||౧|| పగమేశుడు జగదీశుడు - పరుడుచిదానంద
 మయుడు-పరమాత్మదుకారణుడగు - ప్రభువిట్టుల వెలుగుచుండ=పర
 గనహంకారాదులు - బట్టిపాశశతములచే - తరిమిబిగియగట్టిదీన-దశ
 నుజెందజేసిరయో ||వినవే||

వ|| అట్టివారిదుర్బృత్తియు,మాతాతగారిదురవస్థయుఁగూడనామూలా
 గ్రంబుగాఁ దేటపరచెద, వినుము||

గీ|| కారణంబులకెల్లను ♦ గారణుండు
 సకలతేజంబులకును దే ♦ జన్మరూపుఁ
 డట్టిఁడిట్టిఁడననశక్య ♦ మైనవాఁడు
 తన్మయుఁడుసుమ్మనాదు పి ♦ తామహుండు||

గీ|| కలఁడులేడనుటకుఁగూడఁ ♦ గారణుండు
 కలఁడులేడనుమాటలు ♦ గానివాఁడు
 రెండనెడిమాటయెపుడు లే ♦ కుండువాఁడు
 తన్మయుఁడుసుమ్మనాదు పి ♦ తామహుండు||

గీ॥ పరిబలుకుచునున్న నే ♦ దేదివిన్న
నేనితేదన్నతనిచే ♦ నెఱుంగవలయు
తెలియనాతనికిందు నే ♦ దియునులేడు
తన్మయుఁడునుమ్మనాదు పి ♦ తామహుండు॥

గీ॥ కాఁడుదేహేంద్రియముల హం ♦ కారచిత్త
బుద్ధిసాణంబులునుభూత ♦ ములునుగాఁడు
ఁన్నిటికిదూఁమైసాక్షి ♦ మైసవాఁడు
తన్మయుఁడునుమ్మనాదు పి ♦ తామహుండు॥

చ॥ కనుగొనఁదీపితజ్వలము ♦ కింఁటెనువేగుగనుండకున్న వే
రనుచుఁబ్రసిద్ధి నెందుగతి ♦ నాత్మనికంఁటెనుభిన్నమైయచే
తన, జడమయ్యువానివశే ♦ తక్షబహుశక్తులగాఁచిసజ్జియా
గుణనిధిమాయయాత్మనఁ ♦ గూర్చెనబంధముజీవనామము॥

గీ॥ పాణిపాదంబులునులేవు ♦ పనులుసేయు
కన్నులునుశ్రోత్రములులేవు ♦ కనునువినును
చావుపుట్టుకలునులేవు ♦ చచ్చుఁబుట్టు
దేవుఁడయ్యునవిద్యచే ♦ జేవుఁడగుచు॥

వ॥ మఱియు నాజీవుండు కామక్రోధాది సహవాసముచే నిట్లను
కొనుచున్నాఁడు॥

సీ॥ కొడుకులిద్దరుఁబంచు ♦ కొనఁజాలదీధామి
చెఱిపదియకరముల్ ♦ జేర్పవలయు
బలముగాలంచముల్ ♦ బట్టినాభార్యకు
బంగారుజడనేరు ♦ పరుపవలయు
పొరిగింటియుజమానుఁ బొందోలియాచోట

మేలైనమేళ.ని శ్రీ సృంపవలయు
నన్ధలకిడకయా శ్రీ యగ్ధంబుమిగిలించి

కుదునై నపనిముట్లు శ్రీ గూర్జనలయు

గీ॥ ననుచుయోచనసేయుచు శ్రీ ననుదిశంబు

దుర్మనఃకామముఖ్యులు శ్రీ తోడగూడి

తనచిదానందరూపాలు శ్రీ తానుమరచి

చేపగుసుఖమనితెలఘోయు శ్రీ జీవుడెప్పుడు

RECEIVED
1907

వ॥ అనినవినివతీదేవి యుగినియె-చాశేశ్వరా, సూర్యసకంధకారము
లేనట్లు పరమేశ్వరుడు యిహములోదనినింటిని, తమగుఱు పేశ్వరున
కు బంధముగలిగెనని చెప్పి తిరిదియల్ల నాకీసందియంబునాపుడు
అనినవిని శేషుండ్లిట్లనియె - ఓసీ ముద్దరాళా! నేనుచెప్పినదీనికుఁ దె
లియలేదు వినుము, శేషునకుఁ భూయాయో లేదు, సత్వప్రతిబింబము
మాయసులోఁ బటచుకొని పూర్వపుంపయ్యె, రజఃప్రతిబింబము
మాత్రమవిద్యావశవర్తియై భేదప్రస్థానంబుటంజేసి జీవుండయ్యె, అ
గ్నిసుంధిపచ్చిససిస్సాలింగ మగ్ని యెద్దైనట్లు పరమేశ్వరాంశభూ
తుండగు జీవుండు పరమేశ్వరుండయ్యగును. మఱియు—

మం॥ స్ఫటికంబు జపాశునుమనన్పిఱిని శ్రీ బరగి నట్లుకై యున్నకొ
టిలపుగి న్నావధానముయందు శ్రీ తెలుపునువదలునెయెన్నకొ
మాయకుల బడునేయిత్వొడఁగదగ్గా యయుదనవశేషగుటకొ
మాయఁబూతునిన్వహంబుముఖ్యుఁడై మఱి భేదంబుగఁజూపుకొ

దిర్బాగురాగిమా--అటతొలియు.

ఇటులనిలంచిన " యీశుని శివశయి ॥ యిటు॥ పుటామాయ
జేసెను శ్రీ శివ యీశునివలె ॥ యీ॥ పుటామాయాశ్రయము

30 శ్రీ చిద్విలాస ప్రహ్లాదాభ్యుదయము.

వీరునాపుత్రులు - వీరునాభ్రాతలని || ౨ || ఘనవిద్యనేర్పితి - ధనములా
ర్జించితి - ననుచువచ్చించు సహంకారంబుచే || 3 ||

కం॥ అనుచైందమనఃకల్పన

కసుకూలునిజేసియాత్ము ♦ నామాయా కా

మినియూచందంబున బ

ధ్ధునిజేసెన్వయంప్రకాశు ♦ దుష్టత్వమునక॥

ఉత్సాహ॥ కాననామహాత్మునిర్వి ♦ కారుఁబాశబంధముల్

పూనకధిశులభముగను ♦ బోవునట్లుచాయమున్

మానసంబునందునేడు ♦ మనముపూనఁగావలెక

బూనిదూదియెగురఁగాలి ♦ పొల్కిప్రాణనాయకీ॥

వ॥ అనిపలికివివేకుండు బంధుమిత్రాదుల రావించినారితో నిట్లనియె॥

నీ॥ హితులారఘనబంధ ♦ తతులూడఁగాఁదీసి

జీవునిసుఖవంతుఁ ♦ జేయవలయు

దానికి మొదటిసా ♦ ధనముచునొవిభు

మనపక్షమునఁజేర్పు ♦ కొనఁగవలయు

జనకునిమనవైపు ♦ గనసీనియామోహు

సకుటుంబముగనింకఁ ♦ జంపవలయు

వైరాగ్యబంధిమ ♦ నొరాజుసరికట్టి

యొరుజోలినెత్తనీ ♦ కుండవలయు॥

గీ॥ శాంతిశ్రద్ధాదులపని ప ♦ త్కారితఁజెచ్చి

కోరినానంగమమునకుఁ ♦ గూర్పవలయు

మౌనకదలకుండవలయుఁ దా ♦ మనములేక

మాకపుడుబుట్టవలయుఁ గు ♦ మారుఁడొకఁడు॥

మ॥ సాంద్రానందాశ్చ తినాబ్రహ్మః • నందనందనుడుపుట్టి
ముందుగదశానమిడదనబంధ • మృతసావలబోన్వేషి
యరయగబుద్ధుడమంబురాశియం • దైక్యమైనగతిదోష
బరువడిజివుడమాయకుడగునా • పరిమేశ్వరుడై యొప్పుక॥

ప॥ మిత్రులారా ! జీవుడుపరిమేశ్వరునిలో నైక్యమగునపుడు మనకం
దరికిఁగూడఁబరమేశ్వరిసాయుష్యముగలుగునుమహాత్ములకుపకార
మనేయుట పరమధర్మము మనయధరాజ్యమునకై మహామో
హునకు మనధర్మనిచేరాయ భారమంపెద. మీరుమహానాహు
నిదుర్బోధలనినడిండునట్లు హితబోధజేసి ప్రజలను మనకువశులను
గాఁజేయుడు అనిపల్కి శాంతిశ్రద్ధావిష్ణుభక్తులను బోధార్థమంపి
ధర్మనింబిలిచి ఓయీ ! ధర్మా ! నీవామహామోహునిలో
నిట్లు చెప్పుము॥

మండరి॥ అన్ననమ్మలురగామ్యుడఁజచ్చుట యపఖ్యాతియగుననుము
అన్నకునగపాలిడిరాజ్యమృత • హాయిగాఁబడుకుమనుము
ఒకనిసొమ్మవేరోకఁడుహరించుట • యొప్పిదంబుగాదనుము
నకలవిధములనివేసుచునీడు • శలమొగోరినాడనుము॥

ప॥ ఇట్లుదెలిసి యొకయుత్తరంబుఁగూడ న్రాసియిచ్చిన నాధర్మం
డు దానింగొనిచని మహామోహుని సభాభవనంబున దశిఁచి
యుత్తరమొసంగ మహామోహుండిట్లు చదువదొడంగె॥

శ్రీరస్తు. శ్రీపదఖండ బ్రహ్మాండమండల మండనాయమాన
నవఖండమండిత మహీమండలాఖండలుండగు చిరంజీవి మహామో
హునకు—భవదగ్రజుండగు వివేకమహారాజనే కాశీర్వచనంబులజేసి
వ్రాయునుదంతిము—ఉభయకుశలోపరి.

అస్మద్భూతాజితంబగు ధౌర్యంబునననుభవించుటగాంచి క
 న్నులారసంతసించితీ, నెనింపెరికును నైతీర్థస్థవాదలచే గాలం
 బుగడిపిపిని, ఇప్పుడుమాకిందునసించుటకు నాయధరాజ్యంబు నాకొ
 సంగుము. ఇవేయనేకాశీర్వచనములు. శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మం॥ అనియుత్తరము నుజదిమోహస్యపుఁడాగ్రహంబుచెలరేగఁ
 కనుగొనలనునిప్పులువ్రాలగభట గణములతో నిట్లనియె॥

కం॥ ఏమీ ! వినేకుడిస్త

తామధ్యమునెఱుగలేక ధౌరాజ్యభరం

బేమోయెలడునటయే

మేమీ ! యిప్పిచ్చునునా యేటికిఁగలిగె॥

వ॥ ధౌరా ! ఈమాటలు గర్భవిశ్లేషంబుచేయుచున్నవే ! తాను తీర్థ
 యాత్రలచే గాలముగడపెనట. ఇప్పుడురాజ్యమొందలచెనట
 రాజ్యమూడిప్రాణానశిష్టగడయును రాజనామమువదిలెడయ్యె
 ఆహా ! ద్వాపరాంతంబువరకు రాజ్యంబునలిపిసంస్కారం బిల్లు
 పురిఁగొల్పుచున్నదికాబోలు. ఇంకెన్నటికి నిష్క్రిచ్చియుత్తరం
 బులవ్రాయక జాగ్రతగావ్రతుమనుడు. అంతిమ్యమెఱుగక
 యీయుత్తరంబుదెచ్చిన ధర్మని కారాగ్రహంబున సుంచుడు.
 అనియిట్లుచేయించిన కొంతకాలంబునకు, వివేకాభోచనంబెఱంగి
 శాంతిశ్రద్ధావిష్ణుభక్తులచెంత నిలునజాలక మహామోహునిపారా
 వహులు తమగాజుతో నిట్లని॥

కేదారగౌళరాగము-ఆదితాళము.

దేవా మామనవినివినుమో ॥దేవా॥ ॥౧॥ ఈవేళసుచిత్రము
 కటిబుట్టెను - కానగదవేళమ్మభయముదీరిచి - యావేళడుచన

కుమ్మతర్కప్రగా - బోవుచుండనేనిధిపైరింతువు. || దేవా || 12 || ముం
దునునలనల్లజంపి మీతం - శ్రీవింశతిమనశముగజ్జేకొనినైరా - గుండ
గుబురికొల్పినవలనీయక - బండుజేయయత్నించుచుండెదట || దేవా ||
13 || అంతశాంతియును శ్రద్ధయును ప - త్కాంతనాపవేకునితోగలు
పగ - సంతటయామిధుసమ్మనకును బ్ర - హ్మచరుడుండనుకొడుగుబు
ట్టునట || దేవా || 14 || ఆకొమరుడు జీవుడని నామము - కైకొనినవికా
గుండగునాత్ముని - నేకరూపుగానల్పదక్షుడట - యీక్రమవారలకి
ప్రబంబగునట || దేవా ||

స|| దేవా ! మఱియొకవిశేషంబుగలదు. విష్ణుభక్తియను మహాప్రభా
వముగల యోగినియున్నదిగద. ఆమెశక్తినిదనవే మచకలిపురు
షుడుభగ్నముజేసినాడు. అయినను నిప్పుడామె శాంతిశ్రద్ధలతో
గూడి రహస్యముగానందంనుదరుగుచున్నది. మాచాలితకామ
పిడుగు మేమామెనుగంటవై నా నాజబాలకున్నము, దేవరహారే
మిచ్చేదెదరో ? ||

వివేకుండు|| ఆహా ! ఇదియంతయు వివేకునిప్రతాపమేదీనికొకయు
వాయమున్నది, మనవగళాంతికిభయపడెనెక్కితలేదు, ఏలనన||

చ|| ధనమొకకోటియున్న హయ ♦ దంతిరథానిభులున్న మేడలుం
కునునుగునద్యలున్న సధి ♦ కంబగుడైత్రములెన్నియుండినం
దనకవిచాలవంచు నిరి ♦ రెంబునుబాలెలలాడి పోగున
యనెదదలంచుగాని యెపు ♦ జ్ఞాననుశాంతిని బొందసేర్పునే ?

వ|| ఇట్లుండుట మానవులకుమాత్రమేకాదు, దేవతలకుగూడనిట్లు||

గీ|| విధికిసృష్టిక్రియలయందు ♦ విమకులేదు
తనివిగొనఁడుమకొగి లిం ♦ తలనుకెప్పుడు

శారిత్రీకలంకృతి, నలుపుచుండు
నిందియోపశమముగల్గు, ట్లొరులకు॥

వ॥ కావున శాంకిభయంపడవలదు, విష్ణుభక్తితోఁగలియుటచే సా
త్వికశ్రద్ధబహునమధురాలని తోచుచున్నది, ఇప్పుడొకయుపా
యముచే వారుమువ్వురును మఱియఁగలరు, వినుడు॥

మంజరి॥ చతురస్వేకశ్రద్ధనుగైకొన, శాంతిగులునఁగ్రహించుకొ
లతులితమైనసభివిరహముచే, నాయోనియునశించుకొ
లందుచేతదొండమువిరిగినగజ, మల్లవివేకుడుదాసు
గుండుచురాజ్యంబునపాలిహ్మని, కోగకయత్నముమాను
తశ్రద్ధనుపారియించగమనమి, ధ్యాదృష్టియెబలుబాణ
విశాంతినిగోరదునాస్తికతా, బిరుదొందినపైతాళి॥

వ॥ అంత॥

జంఘాటిరాగము—జల్పితాశము.

నాస్తికత వచ్చెనంత నాధుజేరగ ॥తన॥ నాస్తికసాంసర్యమెం
తోనయముమీరగ ॥నాస్తి॥ ॥౧॥ ఇటునటుజూచి-యటునిటుజూచి-
యెక్కిరించుచు ? ఎక్కిరించుచు - బలు - దిక్కిరించుచు ॥నాస్తి॥
॥౨॥ మఱివఱినగుచు - బిటబిటజనుచు - కొఱిగొఱలాడుచు - కొఱ
కొఱలాడుచు - విభు వఱిముఱివేడుచు ॥నాస్తి॥

వ॥ ఇట్లువచ్చుచున్నయోమెనుజూచి మహామోహుండు దేవి సీపిలా
సంభాష్యర్థంబుగానున్నది, నీకన్నులిట్లెఱ్ఱగానుండుటలనో ?
చెప్పము॥

నాస్తికత॥ దేవా ! నాకునిద్రవచ్చుచున్నది, ఏలనన, ఒకమగనితో
సంసారంబొసర్చునువిదలకునహితము తెల్లనారులు నిత్ర

లేక కునికిపాల్లువచ్చుచుండును, నాకో కోముండు, క్రో
ధుండు. లోభుడు, ఆపై నిమీరునుమగలే, ఇంతయేల, మ
నకులములో నాకుమగడుకానివాడెవడు ? గర్భస్థజరా
యపిండముకూడ వాకుచిన్నముద్దులమగడు, ఈపెద్దద
య్యములు నాచిన్న భూతిములుగూడనన్నెప్పుడుసాబ్రతు
కనీయవు, తమకురిమ్మన్నప్పుడురాకుంటె మీకుఁగోపము
ఈనిద్రకెట్లోర్చెద, అని మహామోహునిగొగిలించుకొని
సతంక్షిట్టనియె॥

మ॥ వహవాసీవిటుకొగిలించుటను నా ♦ వార్ధక్యమీవేశఁడా
సహహా ? వెన్ననువచ్చెనింద్రియముల ♦ త్యాసం దముంబొందెనం
గ్రహరూపుండగుమన్మథుండుబికి మే ♦ రక్షమిరియాటాడెనా
మహాసీయంబగుక్రొత్తిపవ్వసము స ♦ న్మానించితొకోమలీ॥

వ॥ ఇట్లుపలికి॥ దేవీ ! వినుము, మనశత్రుకోటిలోనుండు నాశ్రద్ధాపి
శాచియిప్పుడు మనరాజ్యభంగమునకు కారాకురాలుగానున్నది,
దానింబట్టి యీడ్చుకొనిరాగలవా ?

నాస్తికత॥ మహాప్రభూ ! మహాప్రసాదము, వాములఁదినెడిస్వాము
లకుఁ బచ్చిగడ్డి ఫలాహారమా, అనునట్లు నాకాపెయెంత?
వివేకునిపై నను దేగలను॥

మహామోహుండు॥ దేవీ ! ఎట్టిమామోహాయంబులచే నాపెనుదె
చ్చెదవ్రా చెప్పము ? ॥

నాస్తి॥ దేవా వినుండు. ఆశ్రద్ధలోకులచెంతఁజేరి మోక్షమున్నదని
యు, యజ్ఞగులఁజేయనలయుననియు, శాస్త్రపురాణాదులు
ప్రమాణంబులనియు, నేమేమోబోధించుచుండును. అట్టి

యామెడు గట్టితెచ్చి రూపుమాపెదను. నుటియు నామెమా
టలసమ్మకురుడుటకు లోకులకు నేనుజేసెడి బోధవినుఁడు॥

సీ॥ ధర్మశాస్త్రోక్తమా ధర్మముల్ డబ్బర
మోక్షంబనెడిమాట మొదలెలేదు
శ్రుతిమాగ్గమునలె స మృతిజేయఁజూలదు
సౌఖ్యముండెలుప శాస్త్రములుబుట్టె
జన్మంబులనుజేయ స్వర్గంబనుటనున్న
నయమాగ్గమునను బు గ్యముహుళక్తి
సాయుజ్యమనుమాట సర్వశూన్యము స
ధాచారమునకుఁ డనుటకల్గ॥

గీ॥ యన్నియునునట్టివేయని యరిసి తెచ్చి
నెత్తిపైగొట్టిశ్రద్ధను నేనుతెచ్చి
గమణమీపడయుగదాసు రాలిజేతు
విష్ణుభక్తినియిసఁగాని వెఱపులేక॥

వ॥ ఇట్లుపలికి యానాస్తికతయత ఘోరదూపంబునజెడలి సమయం
బునేచి॥

నుంజరి॥ అపుడుసాక్ష్యశ్రద్ధనుకైకొని యానాస్తికతాదేవి
కఫలంబునబిగియంగగట్టి యెటు గదలనక బలకీవి
కనులదలమృతుకాల్వలుగట్టిగ గాసిలియేప్పుచునుండక
కనులునూసియతవేగముతో నా శాశంబునఁగొనిపోనక
అతితాద్రంబునవిష్ణుభక్తిమి ధ్యాదృష్టినివరుఁగుగ
క్షిప్తదాశ్రద్ధనుబొందె చియిల్లుజేరెనుబాణముతోడక॥

వ॥ అంతనావిష్ణుభక్తి మహాదేవియైశ్రద్ధనుకైకొనినచ్చి బ్రహ్మపుదీర్చి

కాపాడి వంతగుందుశాంకికి ధైర్యంబుగఁజిప్పి శ్రద్ధతో నిట్లనియె॥

కం॥ తులువమహామోహుని నే

నలగెలుపుమటంచుఁజెప్పి ♦ నామాటగ నీ

పలుకడగాండ్లందెలుపుము

చెలువముగవివేకుచెంతఁ ♦ జేరుముశ్రద్ధా॥

వ॥ అనితెలిపి విష్ణుభక్తి పంపగా నాశ్రద్ధవివేకునింజేరి సమస్కరించి
యిట్లనియె॥

నీలాంబరిరాగము--ఆటతాళము.

మనవివినుమా - మత్రిదయగనుమా ।మనవి॥ ॥౧॥ దినకరతే
జయీ దినమువఁకుబ్రతికి - కనుగొంటిమఱలమి - మృనఘచారిత్రా
॥=॥ కడుమృప్తయానాస్తి - కతనన్నబెట్టిన - కడగాండ్లిన్ననితెల్ప -
గానేరధీరా ।మనవి॥ ॥౩॥ వెనుకగావచ్చినా కనులుమూసితన్ను - కొ
నిపోయెచంకన గొనిభూమిరమణా ॥౪॥ అపుడువిష్ణుభక్తి యార్తనా
దముచిని - కృపచేన్వీశిపించి-గీటడచెదాచి ॥మనవి॥ ॥౫॥ తెప్పరిం
చుకొని-యప్పుడానాస్తికత-తప్పించుకొనిపోయె-తనరాజకడకు ॥మన॥

వ॥ దేవా, అవిష్ణుభక్తి యెట్లైతో నాప్రాణములునిలిపి, తమనన్ని
ధానంబుకకఁ బంపినది, ఇకనాలస్యము చేయక మహామోహా
దులఁ దెగటార్పవలయునని తమతోఁజెప్పమని యాజ్ఞయిచ్చెను.

కం॥ అనియిటులశ్రద్ధదెలిసిన

నియచ్చెరువంది యావి ♦ వేకుడువేగఁ

దనపరిజనములతో ని

ట్లనియె నయయుక్తిసంగ ♦ తాలాపములఁ

వ॥ వింటిరే ? అద్వరాత్మండు మనమంపిన ధర్మని బంధించుటయే

గాక శ్రద్ధనుగూడఁ జంపింప యత్నించెగదా ! ఇంతియేగాక॥
 మంజరి॥ జనకునితమవశేషముగఁగైకొనిమముఁ , గననీకుండటనలనకా
 మనకు నిలుచుటకుఁజొరపీయకయాత్మకుశ్రమనలిపినకతనకా
 పరుని బాధనాపుటకుజగతిమన , పాల్గొనుటకునీవేళకా
 మఱినారలఁదెగటార్పవలయుని, మృహిన్యపధర్మముగానకా॥

గీ॥ కౌరవులనెల్లఁజంపి సం , గ్రామమునను
 వసుధనేలంగలేదెయా , పాండుసుతులు
 బంధువులఁజంపజూలెల్ల , బాపమనిరె
 పాటితగ్గెనెనరకకూ , పమునబడిరె॥

వ॥ అనిపలికి ముఖ్యమంత్రియు ననుపమాన నకలవిద్యావిలాసుండు
 ను, సమస్త వస్తుగతి గూడదోషవిచారణా కుశాగ్రబుద్ధియునగు
 వస్తువిచారునిలో నిట్లనియె॥

తోడిరాగము-రూపకము.

ఓవస్తువిచారా వినుమిది ॥యోవస్తు॥ ॥౧॥ ధీవరమణిమన
 ము రిపుల - సీనేశనుసాధించెడి-యావెఱపును-నీవుదెల్పు ॥యోవస్తు॥
 ॥౨॥ అతిబలుడుమహామోహాడు - నతనివశులుసర్వజనులు - ప్రతి
 నమించినయోధవరులు - ఖీతినెల్లను - మణిగలచెను - ధృతిమించెను
 నెలులగెలుత ॥యోవస్తు॥

వ॥ అనిన వస్తువిచారుండిట్లనియె. దేవా ! మనకీప్పుడు శత్రుపథ
 యవశ్యకర్తవ్యంబు. విష్ణుభక్తి మహాదేవియు, మనకీపనియే గూ
 నతిచ్చినదిగదా, వారివారికి, మనవారికింగల బలపౌరుషంబులు
 గూడ నుడివెదవినుడు. వారిలో నతిరధులగు క్రోధ, మద, మ
 త్సర, పారుష్యులను మన ఓమోదేవి జయింపసొపును, మహా

రథుండగు లోభుని మన సంతోషుడు దెగటార్చును. అతిరథ శ్రేష్ఠుండగు మహామోహుని దమరును, అధికరథుండయ్యును న తిమారుకుండగు కాముని నేనును గెలువలయును. అందరొ కయైత్తు కాముండొకయైత్తు. అట్లుగెలుచుట దుస్తరమైనను మ నయులువేల్చుగు విష్ణుభక్తి మహాప్రసాదముచే మనకార్యము గ టైక్కగలదు. కాముని చాకచక్యము వినుడు॥

కం॥ చందురుడుండేగెలును మి
ళిందంబులు చల్లగాలి ♦ లీలావనములే
సుందరమగు నెలపులు పూ
ర్ణేందుముఖులచూపుబాణ ♦ మేమనవచ్చుకో॥

మఱియు॥

గీ॥ ధనువుచెఱుకుతుంటె ♦ తగుతుమ్మెదలునారి
పూశరములుచంద్ర ♦ ముందునేస్త
తనకుమేనులేద ♦ తడుగెల్పుజగముల
నెట్టివాడుగెల్పు ♦ నెట్టివాని॥

బ॥ వానిసెక యుపాయముచే గెలువనతెను. వానికి స్త్రీలే ప్రథా నాస్త్రములు, ఆబాణములఁ దప్పించుకొనిన చోనతేని సులభము గా గెలువందగుగాన నతండాశ్రయించిన పురుషులకు నేనిట్లుబో ధించెదను. ఓరీ పురుషుడా వినుము॥

మంజరి॥ నెత్తురుగుంటలుమాంసపుదిబ్బలు ♦ నెలతుకబోకేలప్రోవు నితైముదుగఁగంధపునడువీనుఁగు ♦ నీకనహ్యమగుతాపు నీలోనతిలోనున్నడియొక్కటె ♦ నిర్మలమగుజ్ఞానమ్మా చాలగనీవేయదియనియెఱిగిన ♦ సందేహమ్మలజమ్ము

అనుచువిచారణగఱపినెలతపై ♦ యాబ్రాంతినినడలించి
మనసిజడగఱకామునిబరిమార్చెద ♦ మహితబోధదేలించి॥

వ॥ అనిసవిని శుమాదేవి యిట్లనియె॥

పూరికళ్యాణి--రూపకము.

క్రోధునుదనుడంతొక - ఆ - క్రోశమునడలెంతొక - సాధుజను
లనక్రొయలను - బాధించెడిపలుగాకిని ॥క్రోధు॥ ॥౧॥ మఱికునుబా
మముడిబెట్టగ . చిటునగవునుజూపింతును - దరికొనికొట్టుటకురాగ
దాసోహంరక్షయనుచు ॥క్రో॥ ॥౨॥ కిటుకుకిత్తి వెటుకనను-గ్రహపా
త్రుడననిదెలిపెద-చెటుపుట్టిట్టిగనా-శీర్వాదంబనిపగడెద ॥క్రో॥

గీ॥ మానపారుష్యహింసలు ♦ మత్సర్యుడును

క్రోధునెంచిక్షణములొక ♦ గూలిచెడుచు

రవనిజాతంబునఱికిన ♦ యపుడెసకల

శాఖలునువాడిపొడుమైన ♦ చందమునను॥

వ॥ సంతోషుండిట్లనియె - దేవా, నేనాలోభుని జయించుటకై లో
భావిష్టునకుఁజేయు నుపదేశంబు వినుడు॥

శా॥ ధీదాధ్యక్షంబునుబూసరా కలిగినం ♦ తేచాలురా నీవిపో
లేదా ? చేకిచ్చునధికములుజా ♦ లిందేల్చి, నద్దన్నరా
లేదా ? యప్పుడనీమగొప్పతనమా ? ♦ లీలంజనంబట్టగా
రాదా ? శక్తుడవౌదె ? యన్నిటినిగ ♦ ర్మింబేయిడుంగాననా
శాధర్మ్యంబుడలింపుమున్నదియెకని ♦ సంతుష్టునింజేయురా॥

సీ॥ చాలునీపొట్టికి ♦ వేళనీయన్నంబు

చాలఁగాబ్రతుకగో ♦ పాలుండిడును

కొల్లగానాడికంచి ♦ యెల్లవారలుధనం

బెల్లంగొంబోవంగ ♦ నెటిగినారె
 బొందియుండెడిదాక ♦ డిందువారెగనీక
 ముండేయునగుంగన్మ ♦ మెదదుజనన
 స్పష్టంబుగూర్చుట ♦ కష్టంబుదార్చుట
 కష్టంబుదాపన ♦ కష్టమేల॥

గీ॥ కోరకున్ననురానున్న ♦ గూడివచ్చు
 బోవనుండినదాచిన ♦ బోనెబావు
 ననుచు నెటిగిప్రమోదంబు ♦ నందుమోరె
 యాశివిడువుముగోరిసా ♦ ఖ్యంబుదారి॥

సీ॥ మిత్తి బెబ్బులినీడు ♦ మెదడువిందొనరింప
 గారాదుచున్నది ♦ కదలనీడు
 కదియవచ్చేనుబెద్ద ♦ ముచిమిమొసలిసొరు
 తెలుచిహుమ్మనియొక్క ♦ పరిగమ్రొంగు
 నీత్రెంబుదరిజేరి ♦ నెటిపిల్లజలగల
 గుంపునెక్కువదీసి ♦ త్రిమ్ముచుండె
 డెంగలించికనేని ♦ దొంగిబురదనిరు
 లో తెలుగుగనీక ♦ ముంచివేయు॥

గీ॥ పుడమిబేరానగుంటలో ♦ బడికపీవు
 విడిచియిలుజేరివారునంబు ♦ వడయుమంక
 నేలదడసెదవిందుని ♦ ప్రిదులాడు
 దుడుగులేనమునుమానవా ♦ దున్నపోత॥

ప॥ మతియు నిట్టిభాగవతోక్తియుంగూడ బోధించెద॥

సీ॥ కమనీయభూమి భా ♦ గములులేకున్నవే ?

42 శ్రీ చిద్విభావ ప్రహ్లాద సందేశ భక్త యోగము.

పడియుండుటకుదూది ♦ పరువులేల
పహజంబులగుకరాం ♦ జలులులేకున్నవే ?
భోజనభోజన ♦ పుంజమేల
నల్కలూజినకు శా ♦ వళులులేకున్నవే ?
కట్టకుకూల వం ♦ ఘంబులేల
గోనకొనివసియుంప ♦ గువాలులేకున్నవే ?
ప్రాసాదసాధాది ♦ చుటలమేల॥

గీ॥ ఫలరసానులగురియవే ? ♦ సాదపములు
స్వాగుజలములనుండవే ? ♦ సకలనదులు
పొసగెభిక్షంబువెచ్చె ? ♦ పుణ్యనతులు
ధనమదాంధులకొలువేల ♦ దావసులకు॥

విశేషము॥ చాలు. చాలు. వంతోహ, నీవంతటివాడవే, నీవాక్కంబులు శ్రోత్రామృతంబుగానన్నవి, మారిక శత్రుజయమునకు బయలుదేరుడు. విష్ణుధక్తి మహాదేవి ప్రసాదము జయసూచకముగానున్నది (ఇట్లుతెలిపి నిఖిల సేనానికాయంబుల సిద్ధపరిచి)

ఉ॥ సాహసతాన్వయానితివి ♦ శాలకృపాధరితాంతరంగమాం
పాహియటన్నవారిధవ ♦ బంధముబాపెడిదేవలోకులకా
ద్రోహ మొనర్చిస్సంస్మృతిని ♦ ద్రోహినికృష్ణునిబాపశీలునా
మోహబంధువులనుగన ♦ మోఘవరంబుననుగ్రహింపుమా॥

ప॥ అని యిశ్వేశ్వరధ్యానంబుగావించి॥

స్తుంజగి॥ వేయిచాయంబులుగూర్చినరథమున ♦ వెలుచుడనసేనలతోక
త్రాయక వెలువశిన్నై యాయకునిం ♦ బంచెసంధి కైగురితోక॥

వినకమహామోహుడునేనలతో ♦ వెడలిపెంపుదీపింపక
వనదమునలెగజింపుచునప్పుడు ♦ వచ్చెవివేకునిమెంపక॥

ప॥ ఇట్లా కళేబరపుగంబున, మహామోహునిసేనలును, వివేకునిసే
నలును విడిసి యిరుగెలాకుల నిలిచి పూహంబులఁబన్ని చిత్ర
విచిత్రంబుగాఁ బోరుచుండి రట్టియెడ॥

మలయమారుతము--అదితాళము.

రణమునర్పిరి-రాజుసైన్యములు ॥రణ॥ పణములెన్నగుగూర్చి
బాణములబేర్చి-యణుమాత్రముల-క్ష్యంబుదప్పకుండ ॥రణ॥ ॥౧॥ భ
ద్రనాగముల - పైవసించిల - ముద్రలెల్లగూర్చి - మూడుకేగియా
ర్చి ॥రణ॥ ॥౨॥ భయములెల్లగుంది - పటుధైర్యమంది - క్రియలశుద్ధి
జేసి - రిపులపైనిద్రోసి ॥రణ॥

అప్పుడు॥

గీ॥ బాధచారావృత్తినకా ♦ పాలికాది
యోధులనుబంపమోహుడా ♦ యుద్ధమందు
వేదవేదాంగఘనపురా ♦ నాదిసాధ
నములమెంచెఁగళాదేవి ♦ యమితశక్తి॥

ప॥ అట్టి యామహావీరయుద్ధమందు వస్తువిచారుండు కాముని నిర్జిం
చె. క్షమాదేవిక్రోధ, పాపప్ర, హింసా, దంభా, దులహింసించె.
సంతోషుడు, లోభుని, తృప్తును, దైన్యని, అన్యతుని, పైశు
న్యని, చౌర్యని, వధియించె. అనసూయ, మాత్సర్యనింబరిమా
ర్చె. శాంతి యహంకారుండ్రుంచె. వినయుండు మధునిగీటడం
చె. పరగుణోత్కంఠుండు - మానునిజయించె. శరీరాత్మవాదుల
మోహనసైన్యవిమదకనంబులంగూలిరి. ముట్టియు మహామోహి

యులగు, సాగత సాత్రాంతకాదులు వివేకసైనికులయెదుట నీ
లువంజాలక దేశాంతరగతులైరి. ఆసమయంబున వివేకుండునుఁ
మహామోహుండును పుంఖాశ్రంఖంబులుగా బాణంబుల
బ్రయోగించుచుఁ బోరుచుంకిరట్టియెడఁ

ఉ॥ కాదలరామరావణుల ♦ కర్ణము ఫల్గునకర్ణయుద్ధమయం
గాదలదేవదాసపుల ♦ కయ్యమునట్టిది యావివేకధా
త్రీదయితుండుమోహుండును ♦ దెంపునఁబెంపునఁజేయుయుద్ధమ
త్యాదరలీలఁజూడవల ♦ చా ? నరజన్మమునెత్తినందుకు॥

గీ॥ తగువివేక బలము ♦ తనబలంబునుగూల్పు
విష్ణుభక్తియిడిన ♦ విద్యవలన
మోహరమునఁదాగె ♦ మోహుఁడెచ్చటసో
చెడ్డనడతయున్నఁ ♦ జేటుగాడె ? ॥

అంత॥

మంజరి॥ మహావీరసంప్రహరమునన ♦ మృహామోహులులమెల్లకో
విహరములుడిగిప్రహరములఁబడి ♦ పిగతప్రాణులుగాగఁ
మనోమహీపతిఘనాశనిబోల్ ♦ తనూభవులగతివిసుచుక
అనూనతరమగుమనోవేదనం ♦ బునకమిగులవిలకించెక॥

ఫీలు రాగము - ఆటతాళము.

అయ్యోవై వమయంతో యూపదబెట్టితి - వహాహానిన్నేమం
దును ॥౧॥ కన్నులెన్నొగల్గి గాంచుచుండెడినాదు = కన్నులడచిగ్రు
డ్డి గాజేయదలచితివే ॥౨॥ సుతుగల్గినభాగ్య శాలిననుకొనునాదు =
సంతోషమునునీట సంతలోగలిపితివి ॥౩॥ సుతులదలచుకొనీయే డప్పు
టకానాప్రాణముల - వెతకికైకొనిపోక విడచిపోతివకటా॥

ఉ॥ పోతిరెనన్నిటందిగిచి ♦ పుత్రకులారమటొందుచోటికి

వీతనయోగ్రహఃఖమాన ♦ నిఃప్రవృత్తిర్యోయందుఃగూలితో
గోతికిఃబాలుగావలసె ♦ గుఱపెమబిడ్డలుగల్గియుండి హ
యీతతీవచ్చియెవ్వరును ♦ నేమపుడీ ధృమవాసులేరయో॥

జ॥ ఇట్లు మనోమహారాజు శోకింపఁ దచ్చోకాపనూపదరబునకై వి
ష్ణుభక్తిచేతంపఁబడి వైరాగ్యుఁడైట్లనియె॥

వైరాగ్యుఁడు॥ తండ్రి మనోమహారాజు ' భగవదాము. నీవేఱుఁగని
దేమున్నది చూడుము.

ఉ॥ కల్పశతంబులాయువును ♦ గాంచినయింద్ర మునీంద్ర సిద్ధసం
కల్పలుబ్రహ్మముఖ్యులు జ ♦ గంబుననెందరోనష్టమైరి యీ
స్వల్పసుఖాధ్యవహారః ♦ జచ్చుట పుట్టుటగొక సంతతా
నల్పసుఖంబుగల్గునె జ ♦ నెంబులుశాశ్వతిజీవనంతులే ? ॥

జ॥ తండ్రి! స్నేహదోషంబుచే న్నిష్ఠపలఁచుచున్నావు: స్నేహమాధి
కమైనకొలదిని దుఃఖంబధికమగును; కనుక నే స్నేహము సర్వా
సధా మూలకంబనీ పెద్దలుచెప్పుదుర. వినుము॥

చ॥ కలుఁగకయున్నయస్థైర్యక ♦ కల్పరటంచొకకొంతదుఃఖముం
గలిగినదై నిఃక్షణము కైకడగాండ్లమహాప్రయాసముకొ
వెలఁదులతోనుతాధ్యలయి ♦ పిమ్మటచచ్చినఁ బెద్దదుఃఖముం
కలుఁగఁగఁజేయుచుండుసుఖ ♦ కారకులే! సుతులెన్నఁడేనియుకొ

న॥ కౌవున నట్టివారిలమరువుము. "అచింతైవమహాషధం" అనీపె
ద్దలుచెప్ప సనలేదే ? ॥

మనోమహారాజుట్లనియె॥ అయ్యో నీవుచేప్పినది నీజమే; అయిన
ను నన్నీశోకంబు ఁదువఁజాలదు: వారి నేస్థైర్యమరువఁగలను॥

గీ॥ కడుపునందుఁబుట్టి ♦ కనులముందుబెఱిగి

హృదయముననునంచ * రించువారి

ముద్దునూటగట్టు * ముచ్చటాడెడివారి

మరువగలఁడెయ్యెట్టి - మనుజులైన

నై రాగ్యుడు॥ తండ్రి ! నిన్ను మమత్వంబు బాధించుచున్నది, దాని
వదలితీవేని నికుసుఖము కలుగఁగలదు. చూడుము॥

గీ॥ మనదియనుకున్నచోదుఃఖ * మునుకుటించు

కాదు నదనుకొనదుఃఖ * కారిగాను

పాముతనయెద్దగఱచిన * వగచుఁగాని

యెడటివారలఁజంపిన * నేప్పుచున్న ? ॥

వ॥ మనెఱామహారాజు-అగ్ర్యు వారునావారుకాదని పిలువకయెట్లుం
డగలదు ?

తోడిరాగము--అనితాళము

ఏలీల బాలుర మరచెద ॥ ఏలీ॥ ॥౧॥ చాలగఁవిందులు

పలిపెడివేళక - లీలలతోఁబన - లించెడివేళక ॥౨॥ హేల
నుదావరి యించెడివేళక - బాలురచిల్వక ప్రాణములున్నే ? ॥

నై రాగ్యుడు. వ॥ తండ్రి? నీవు వెట్టివానివెలెదన్నావు, సుతులూడి
ననేమి ? సంసారమూడిననేమి ? మమకారమూడినచో నెవరెల్ల

ననేమి ? అప్పుడు దుఃఖమైక్కడిది ? విచుము.

గీ॥ నాదియనుకొంటుదుఃఖ. సం * పాదిగాని.

పుట్టిచచ్చినదుఃఖంబు * పొనగఁదెపుడు.

శిరమున తయుబాధించు * చెడ్డపేను

బట్టిచంపినదుఃఖమ్ము * బుట్టచున్న ? ॥

దర్బారురాగము--అనితాళము

ఏమిసంబంధం బెవ్వరెన్నెన ॥ నేమి॥ నేమముతోగన - నిమిత్త

మాత్రమే ॥యే॥ ॥౧॥ వారికివారల వీనికివీరల - కారొకరికొకరు క
ష్టసుఖములకు ॥నేమి॥ ॥౨॥ బోటియిల్లుదాటగ-బోయితామరయను-
కాటివరకనుతుల్-కదలిచురలుదురు ॥యేమి॥ ॥౩॥ ఏకతరువుపైన-నే
కషక్షులుగూడి - వేకువరాగానె-వెడలునువేనికవె ॥యే॥

మం॥ బాటనుగలసినబాటసారులు న ♦ భమునగలియుమేఘములు
నేటనుగలసినతరులనవచ్చుచు ♦ నేగుచుండుభం గురులు
జననీజనకులుబాంధవతనయులు ♦ సకలమైనతనవారు
దనదుకర్మవశులనుచుబుధులెఱిగి ♦ తాముశోకముంగొనరు॥

కం॥ ఎందరుచుత్తులైరో నీ

కెందరుతలిదండ్రులైరో ♦ యెఱుంగుదువే ? నీ

వెందరికినుతూడవైతో

డెందమునకుస్థైర్యమిడ బ ♦ లిమి ముఖమిచ్చు॥

వ॥ కావున సిరమనన్ముడవై దుఃఖము నడచికొనుము॥

మనూనుహారాజు. వ॥ అయ్యా, నీవు నాకీయాపత్కాలంబునఁ గాను
పించితివి, స్థైర్యముగలిగినచో దుఃఖములేకుండుట నిజమే, నాక
దికలుఁగలేదు. అదికలిగెడియపాయంబు నెఱిగియుంటివేని
నాకనుగ్రహింపుము॥

నైరా॥ అయ్యా, అదియతిరహస్యము, అయినను నాగ్దులకుపదేశం
చుట దోషముకాదు. నీవిభ్యుడుపదేశమున కహంఁడనైతి
వి, కావునఁ జెప్పెదనుము॥

చ॥ స్మితముఖ - సత్కిరీటునత ♦ నీకుసుమాభు - ముకుందునైనసర
గతశశభృత్కిరీటుస్ఫటి ♦ క ప్రతికాశుమహేశునైన స
స్మృతినిడివేసవిందపన ♦ మాన్పెడిచల్లనినీటిచెఱువుకు

48 శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మ సంహిత ధ్యాయము.

ద్వితీజనిముద్గిష్ణునిర ♦ తంబునగోచిసుఖంబుజెందకమా॥

అంతియగాక॥

గీ॥ పాపకట్టలరై నీన్న ♦ బాధబెట్టి
చచ్చిన్వీనుతులపై వి ♦ చామేల
నికసుఖంబబ్బువారి జో ♦ లెత్తుకున్న
శాంతమరుబూనుమికనైన ♦ స్వాంతరాజ॥

మనోమహాః—

మంజరీ॥ ఆలిబిష్టమనందరిగోల్పడి ♦ హాయిగనేన్వేందుకో
చాలగదఃఖమబొరలకనాకేక ♦ శాంతియేపగిదిగలుగుకో
దరియవచ్చినావగవుమాన్నియో ♦ దార్పువారెవరుగలరు ?
కొఱమానినమోడుగనవండిననను ♦ గూర్చిపలుకువారెవరు ?

సైరా॥ అయ్యయో. నీవల్లునుకొనడగదు. నిన్ను నేశములచాలుజే
యించి యలయించెడి యానీపుత్రాదులు చచ్చిరికాని; ని
నుదిరుగనీక సుఖపెట్టడు నీపెద్దభార్యయగు నీవృత్తియు
జ్యేష్ఠపుత్రుడగు వివేకుడును మఱియు మేమందరిముంగిల
ము. నీపు మమ్మునందరిని పుట్టితోడనే విడిచితివి. నీకొక
వేళ మఱల దఃఖమబొరలెనేని నిన్నుడలచినమాప్రాముచనే
యడంగును. తిక్కనవారిందరును సుఖకారులయ్యెదరు,
మఱియు గృహస్థుండెప్పుడును తనయాశ్రమసద్ధతినీ ఎదలఁ
గూడదు. గావున నేనుజెప్పినట్లుండి,

చ॥ శమ దమ హర్షముఖ్యబుధ ♦ సంతతితోడ నీవృత్తిపత్నితో
యమనీయమాదిమంత్రిని చ ♦ యంబులతోజరిపిడకెప్పుడుకో
శ్రమమొకయింతలేకుపని ♦ పత్నితోడ వివేకు యావగా
జ్యమునను నిల్పుమయ్యవిన ♦ మయ్యచిదాత్మనగాభజింపుమా॥

ప॥ తండ్రి నీవునృధుడవైతివి గాన రాజ్యంబును వివేకున కప్పగించి
మఱియు సేకాంతంబున నివృత్తిలో సుఖంబుగఁ గదలకుండుము
నీవట్లుండుటచే॥

మ॥ ఒకఁడై సర్వవికారవిచ్యుతుఁడునై ♦ యున్నట్టిదేవుండు నీ
వికటోచ్ఛ్వాసవృత్తి భద్రగతుఁడై ♦ విచ్ఛాయుఁడై యుండె నీ
వికనంచాలన మొంకున్న మలేసం ♦ బెఱియెం లేనిన
న్మృగురంబుండునఁజంఁగుచందమున సంపూర్ణప్రభావైతెడుక॥

మనో॥ ప॥ వత్స ! వైరాగ్యా ! నిన్నెన్నిరోజులకుఁజూచితిని. నీవుచె
ప్పినమాటనిజేమే, మిమ్మెప్పుడునుఁ దలఁచుకొనుటయైనలేదు, నీ
వాక్యామృతంబు చేదుఃఖాస్తి జల్లారెఱిగెనీవుచెప్పినట్లుచేసెదననియె
ప॥ ఇట్లు వైరాగ్యుండు మనోమహాధాజును గదలకుండు నట్లాడం
బరచి వివేకునితోవిన్నవించిన నావివేకుండంత తనభార్యయగు మ
లేదేవినిగప్పించి గూఁమెతోనిట్లనియె॥

మ॥ వనితా ! మోహువధించితిని ♦ వి తయునాస్వాధీనుఁడై యుండె
దేవునిబంధంబులనూడిదీయఁదగు న ♦ త్పుత్రుండుబన్మించుగా
వుననేనియ్యడనేగియాయుపనిష ♦ త్పుష్కాంగనంగూడెదక
నినుఁ బ్రాధిం చెనమెక్కదాని వియమా ♦ నీరేబప్రతేక్షణ॥

గీ॥ సజ్జగూఢిఁననుచున ♦ సహృదక
కోపగించకంబామ్యకను ♦ గుడుదనీక
నీవుచెదరకకదలక ♦ నిలచియుండు
జుట్లొనర్చుటకోటివే ♦ లిడుటనాకు॥

ప॥ ఇటులఁబల్కి మలేదేవి గదలకుండు నట్లాడంబరచెనంత॥
మంజరి॥ వెలయజేవుబంధమ్ముఁజూరకుప ♦ విష్ణుభక్తియోచించి

శ్రీ చి ద్వి బా స బ్ర హ్మ వం శా ధ్య వ య ము;

సలలితసాననభూతయానపని ♦ వద్దేవినిరప్పించి
యమనియమామలశాంతిశ్రద్ధల ♦ నమకూలలగావించెకా
క్రమమిగనాదేవికివివేకునకు ♦ ఘటనగలుగఁజేయుంచెకా ||

శ॥ అంతః గొన్నిదిసంబులు కావిష్టుభక్తి విహాదేవి, ఏవేకుని మఱి
యు గర్భన యగు నుపనిషద్దేవిని ఖెంటఁబెట్టుకొని జీవునియొద్ద
కరిగి యుపనిషద్దేవితో నిట్లనియె॥

విష్టుభక్తి॥ ప॥ దేవీ ! పరమేశ్వరస్వరూపుండగు నీజీవుండు తనస్వరూ
పమున దానెఱుంగక భ్రాంతుడై యున్నాఁడు, కావున నీతినికీ
దత్వముబోధించి తననెఱుంగునట్లు జేయుము అనిన నుపనిషద్దేవి
జీవునితో నిట్లనియె॥

క॥ జీనా ! యాదుర్మాస్థుల
సావాసముచేతనుపని ♦ వద్దేవినిన,
న్నీవుసురచితివి గావున
నీవేశసువచ్చినార ♦ మెత్తిగించుటకై॥

ప॥ అనిన జీవుండ్లినియె. తల్లీ ! నవ స్కారము. నేనునిన్నెప్పుడు జూ
చితిని, ఇన్నాళ్ల నుండియు నెక్కడనుంటివి ? చెప్పము ? ||

ఉపనిషత్తు॥ ప॥ తండ్రీ ! నీవునన్ను ద్వాపరాంతమువరకు విడువక
యేయుంటివి. పిమ్మట కామక్రోధాదుల దుస్సాంగత్యముచే న
న్నుఁ గనుఁగొననైతివి. మహామోహుని బ్రోత్సాహమువలన న
న్నందరెందరో యెన్నెన్ని బాధలో బెట్టిరి, ఆవృత్తాంత మెత్తి
గించెద. వినుము

హిందుస్తానితోడిఁబటతాళం.

వసుధావసానా - బాధలవినుమా ! వసు॥ అనదృశముగనన్ను -

నలయించిరెందరో || పసు || 16 || దేవశూన్యములగు-దేవాలయముల -
భావముదెలియక - పామరమతులై || పసు || 17 || పసులనొడ్డలో - బ
హుమతములలో - నిసుమైనవారునా - హృదయమెఱుంగక || పసు ||

3 || తత్వమునెఱుగక - తప్పడధఃములల్లి - సత్వమువిడనాడి - బా
లిదేలించిరి || పసు ||

ప || నేనిట్లు బాధలనెండి యొందిపోవుచుండఁగా విశ్వాస్వరూపిణులు
గు కొందరు సుందరులు గాఁచింప వాడైన నానిజమెఱుంగకుం
దురా ! యని వారలదరిజేరి నేనిట్లుంటిని సోడరులారా ! ||

ఒక్కఁడై రెండనవాఁచులేని పరమేశ్వరుని మీరెఱుంగుదురా ?

ప || అనియిట్లు నేనడుగఁగా వారెఱుంగకుండుటయేగాక కోపించుచు
వారన్నమాటల వినుము !

సీ || కర్తయొక్కందు బో ♦ క్తమతోక్కడనొన్యన్య
మలవడదనితెల్పె ♦ యజ్ఞవిద్య
యొకఁడూగకుండు వే ♦ తొకఁడుసర్వమునెంచు
మఱిబాయడనియె మీ ♦ మాంసవిద్య
సత్కర్మమేముక్తి ♦ సాధనంబాత్మ వి
జ్ఞానంబుకాదనె ♦ గర్మవిద్య
పరమాణువులె జగ ♦ ద్భవహేతువులు నిమి
త్తంబీశ్వగుండనె ♦ దర్శవిద్య ||

శీ || ఆత్మమన్వేషతమక్రియ ♦ మనియెఱుంగక
నాదుతనువెల్లఁచిన్న భి ♦ న్నములుజేసి
హారముల్త్రెంపి వెండ్రకల్ ♦ జీరియూడ్చి
ఫలిపిన్నటికష్టంబులఁ ♦ దెల్పుపవళమె ||

ఘోరః క్షణేనైవ నిరసానః క్షణేనైవ నిరసానః
 అశానః క్షణేనైవ నిరసానః క్షణేనైవ నిరసానః
 వివేకదళః సంబుజేనైవ నిరసానః క్షణేనైవ నిరసానః
 నీసన్నిధికి వచ్చితిమి గావున॥

సావేరిరాగము--ఆటతాళము.

తెలియుమా - నీవునీరూపము ॥ తెలి॥ ॥౧॥ తెలియుమానీస్వ
 రూపంబును - గలియుమాయాశ్వరూపియందును - సలఘుమాయాశ్వ
 త్యములురూ - పాదులఖిలంబునుచు ; జీవా ॥ తెలి॥ ॥౨॥ అలఘుబ్ర
 హ్మాండద్రాదులనునా - యందుగల్గునజ్ఞేసమాయా - లలనయని, క
 ల్పితమునూర్పుని - జలదమట్లంటదని, జీవా ॥ తెలి॥ ॥౩॥ నేనెయిశు
 డనైతిజ్ఞానా - జ్ఞానములునాశులేవనుకొను - టైననజ్ఞానమా ; నా
 న్నందోబయొకటిదక్కజీవా ॥ తెలి॥ ॥౪॥ తోయములముచిగియెల్ల
 గిన - తోయమేపెనగొనెడిగతినా - మాయనినుబెనగొనునదానిని -
 బాయమా ; యద్వయుడవౌచువు ॥ తెలి॥ ॥౫॥ ఒక్క-లిజ్ఞానరూప
 ముగా - నెక్కతటిమోహరూపముగా-నెక్కతటిచిత్రరూపముగా -
 జిక్కుపెట్టునుమాయ ; జీవా ॥ తెలి॥

సప్తమః

స్వయంప్రకాశుడద్వయుండు ♦ స్వచ్ఛమాయయందుఁ జొ
 చ్చియీశుడై యపద్యుఁడొచ్చి ♦ జీవరూపమొందిన
 ట్టియాత్మమూర్తి నై ననికి ♦ డై భుజింపనన్నమున్
 జయింపగానపద్యనీవై ♦ శాశ్వతుండవౌచికన్॥

హ॥ జీవా ! నీకామాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పెదవినుము!
 మంజరి॥ మాయకర్మరూపిణినినువిడువదు ♦ మానితిగర్మముననినన్
 బాయ ; దెవుడుత్తరంబునువిడు ♦ పనిముజ్జామిడుఁ గానన్

జ్ఞానమయమడవిపుగాఁగఁగత్తముఁ ప్పయముగా నెనినువిడుచుకొ
తానపుంసకుండని తెలిసినచోఁ ♦ దరుణివిడుచుచందమునక॥

తండ్రీ! జీవా! ప్రాణాస్మికయగు నామాయ పరమేశ్వరుని దనయందుఁ
బ్రతిఫలించజేసికొని వానికి నీశ్వరత్వంబును, రజోగణమునందుఁ బ్రతిఫలించజే
సికొని జీవత్వంబును, తమోగణంబునఁ బ్రతిఫలించజేసికొని జగంబును, గల్పిం
పగా నీకాజగంబు భోగ్యపదార్థంబయ్యె. అందుచే నీవు జగద్భోగలోలుం
డవే కిందిష్టత్వంబున నప్పరమేశ్వరుని మఱచితివి. ఈశ్వరుండు సర్వజ్ఞత్వం
బున జగద్భోగవిరహితుండై యప్పరమేశ్వరుని గొలుచుచుఁ బరమానందంబు
నొందుచుండె. ఏలనను రజస్తమోగణరూపంబగు నవిద్య చీకటివంటిదిగావునఁ
దానిలోఁజిక్కి నీవాపరమేశ్వరునెఱుంగక బాధనొందుచుంటివి. సత్వరూప
మగు మాయ స్వచ్ఛముగావున నందలి యీశ్వరుండు తామరాకునీటియం
దన్నను నీటినిగలియనియట్లు మాయకులోఁ బడక దానినక
పఱచుకొని బాధలేకయుండె. ఒకదీపమే రెండద్దములలోఁ బ్రతిఫలించినట్లు
మియుసాధులలోనున్న పరమేశ్వరుడొక్కడె. కరచరణాదులు మమోబు
ద్ధ్యహంకారములు సుపాధియనంబడ. అట్టియపాధయే నేననియనుకొనుట
భ్రాంతి. దానినేవిడువవలయు అట్లువిడుచుటయే మాయనుజయించుట. భ్రాం
తినివిడుచుటయెట్లందుజేసి ; భోగరూపంబగు జగంబు నసారంబుగా నెరింగి,
నిత్యానందప్రదానచతురుండగు నీశ్వరునిభజించుచు, నాతనియనుగ్రహంబున
జగద్భోగవిముఖుండవై యుపాధియందలి యభిమానంబును విడచి పరిపూర్ణ
త్వంబు నొందెదవు. అదియే తురీయావస్థ. అదియే సమాధి. అదియే జీవస్మృతి.
అట్ల ద్వితీయుండవైతివేని యవాక్యానగోచరమగు నిర్వికల్పకసమాధియగును.
అదియే విదేహకైవల్యము. అదియే తురీయాతీతము. అదియే పరమార్థము :
ప్రమాణము, “ననిరోధోనచోత్పన్నినాబంధోనచసాధకః శముముక్షునాక్షాముక్త
ఇత్యేషాపరమార్థతా” ఇట్టిజ్ఞానముగలుగుటకు బహుజన్య పుణ్యఫలజపపాక
మువలనఁ గలిగిన బ్రహ్మత్రైకస్వరూపమగు దృఢలక్ష్మీమేకారణము. వినుము

॥ ఏకలక్ష్మ్యముచేత ♦ నేకదాడెందంబు

డీపదంగఁజేసేయూ ♦ నందపమట

యేకలక్ష్మ్యముచేత ♦ నేకదానదనద్వి
 లక్షణమోక్షస్థ ♦ లంబుగనుట
 యేకలక్ష్మ్యముచేత ♦ నేకదావిజ్ఞాన
 రూఢైప్రజ్ఞాన ♦ రూపుడగుట
 యేకలక్ష్మ్యముచేత ♦ నేకదాదివృద్ధి
 స్వాదికాఖిలనుహి ♦ మాఘ్యుడగుట॥

గీ॥ యేకలక్ష్మ్యంబుచేతనే ♦ యెఱుకఁబడక
 తెలియఁదగువస్తుతత్వంబు ♦ తెలిసికొనుట
 యేకలక్ష్మ్యంబుతోనాటి ♦ నెనయనట్టి
 ఘనతరింబగుదిన్య నా ♦ ధనముగలదె ? ॥

వ॥ కావున నీట్టిలక్ష్మ్యంబు గుడురుటకై చిత్తుర్విర్గప్రదాతయగు
 నీశ్వరునినైనభజింపుము. లేక యీశ్వరునకు నిత్యానపాయని
 యు, దుష్టుకార్యకారిణియు, జ్ఞానస్వరూపిణియునగు మాయా
 మహానేఁ నైనను భజింపుము. శృతార్థుడవయ్యెదవు ఇప్పుడు॥

గీ॥ కామమోహవ్రవృత్త్యాది ♦ కలితుడగుచు
 నామనోరాగనిశ్చిట్టు ♦ లలయఁజేసె
 నీపవేకనిన్మత్తుల ♦ నెఱిసియున్న
 నామనోభూషణుడెనెకు ♦ హాయిఁజేయు॥

వ॥ నీయజ్ఞానాంధకారమడంచు నీపవేకమహారాజు చంద్రునెడబా
 యకుము. మఱియు॥

మంజరి॥ బ్రాంతిచేతద్రాఁడునుగన్గొని న ♦ స్పృంబనితలచినలీల
 సంతతమునబ్రహ్మస్వరూపమును ♦ దగమనితలచెనుచాల
 కస్మిముననగల్గినదేహాది వి ♦ కారంబునట్లయ్యె
 నిమ్మలరూపంబద్ధముచేత న ♦ నేకవిధములగుచాయె॥

వ॥ మఱియు సగుణేశ్వరుని లక్షణంబులన్నియు నీయందుగలవు
చూచుకొనుము॥

సీ॥ జనః స్థితిలయంబు ♦ లన వందనీయందె
యుండుటమూఁకత్ర ♦ యుండవీవె
జ్ఞానరూపంబున ♦ సర్వమందుననింజి
కొనుటసర్వవ్యాప ♦ కుండవీవె
సర్వము సీయందు ♦ సర్వమందీవుంట
నాధారమాధేయ ♦ మైతివీవె
యాద్యంతశూన్యకా ♦ లామలెల్లనెఱిరీగి
యుంటనాద్యంతశూ ♦ న్నుండవీవె॥

గీ॥ యన్నియుండుటసగుణుడ ♦ వైతివీవె
యన్నివదలిననగుణుడ ♦ వౌదువీవె
యింద్రియాద్యభిమానంబు ♦ నెల్లవిడువ
సచ్చిదానందరూప సం ♦ గతుడవీవె॥

వ॥ అట్లు నిర్గుణుండవౌటకును వెనుక జెప్పిన యేకలక్ష్యమే సాధనము,
ఇదియే యమస్కరాజయోగము.

గీ॥ ఆప్తవాకులఖణిరజ్జు ♦ వైసకరణి
నాత్మునిస్వరూపమగుసుమీ ♦ యఖిలజగము
శివుడవౌదువునిజముగా ♦ జీవనీవు
సమగురుఁడపదేశింప ♦ భ్రాంతివదలి॥

వ॥ అందుకునీకఁ బరిపూర్ణలక్షణంబగు సౌకభావన నెరింగిచెదవి
నుము. అందుచే నీవుకల్పితములగు జీవత్వేశ్వరత్వంబులఁడచి
యభేదరూపుండవయ్యెదవు॥

గీ॥ నిఖలమును నేనెయనియైన ♦ నిశ్చయింపు
మఖలమునుగానటంచైన ♦ నాత్మనమ్ము
మనుకొనుటగాదునిక్కమ ♦ ట్టైవేని
కలఁచుచుండువునరావృత్తి ♦ గలుఁగదయ్య॥

ప॥ తండ్రి నీకాపరమేశ్వరున మాయారహితస్వరూపంబెఱింగించెడి
లెస్సగవీనుము॥

గీ॥ పుట్టినమసిననంకల్ప ♦ మనకుఁగలుఁగఁ
జోవుదానికీనడుమ సం ♦ పూర్ణమగుచు
నెద్దియునుగానరాకుండి ♦ యేసఁగునట్టి
లెత్వమెద్దియుపరమేశ ♦ తత్వమదియ॥

ప॥ ఇట్లుదెలిపినన య్యుపనిషద్దేవీ ప్రబోధవాక్యంబులఁ బరిశీలించి
యనుభవానురూపంబులగుటచే బరమానందంబునెంది జీవుఁ
డొనరియె॥

పూరికళ్యాణి-అదితాశము.

తలిదండ్రులారా - దైవములారా ॥తలి॥ చెలిమిమీదుబోధ -
చేయతాఁగ్ధుడనైతి ॥తలి॥ ॥౧॥ రాగదేవీపాదరి-రంగములడంగ-బాగు
గామమత్వ - భ్రమలెల్లగ్రుంగ ॥తలి॥ ॥౨॥ ఘనదారపుత్ర - గ్రాహ
ముటుడుల్ల - పనిలముగచుత్పన్నా - వర్తములుజెల్ల ॥తలి॥ పరమఘో
రనరసార - వాధి-దాటుటకు-స్థిరవిష్ణుభక్తి - దేవినావయయ్యె ॥తలి॥

౩॥ జీవుఁడొట్లుపలికినని. తండ్రి, నీకీప్పుడు వీద్యానందంబుగలిగెఁగాని
యూశ్వరిత్వంబుగలుఁగలేదు, పలనన. శిథిలప్రయత్నంబయ్యెను
నహంకారుడు ఏడువలేదు, నీకు సర్వబంధంబులఁ గలిగించిన
యీమనోమహారాజును శాంతునిజేసి నీవశేషరచితిమి; ఈతండ్రిప్పుడు

నివృత్తి నహితుండయ్యెగావున నీకు సుఖకారకుండయ్యెను,
 నీకఖిండానందము గలిగించెడి మహాత్మాడ్యే వివేక మహారాజుచేస
 నుగ్రహింపబడి నాగర్భంబునున్నాడు. ఇకశీఘ్రములో జరింప
 గలడు, తజ్జననంబునకై మమ్మెడబాయకుండి యీశ్వరునారో
 ధింపుము. అనియిట్లు తెలిసిన సంతవివేకుండు పరమగురుత్వంబు
 వహించి సంకషణవిద్యామహినుంబుచే భ్రాంతిమఱపులను
 సంకలవిడచిసిన తతఃకాలంబు॥

మ॥ హృదయగ్రంథివిభేదనండు బహుశు ధిక్ష్ణేయతత్త్వసితి
 ప్రదుడు చ్ఛానచకర్మమూలదహన ధారింభుడై దైన్యతీతసం
 గ్రధనాధ్యుండురుసంతయచ్చిద్రుడుబ్రహ్మసంకుడై పుత్రకుం
 డుదయించెక సుఖరూపుడద్యయుండుదా నుద్దీప్తి తోవెల్గుచుక

మంజరి॥ తలఁపనవాఙ్మానసగోచరుడా తనయుండుద్భవమంది
 యలజేవునకును సాక్షాత్కరింప నాతండచ్చెరువంది
 యంధకారబంధురభవకూపం బపుడెవిడగిపైకెక్కె
 అంధతవదలినవానిపగిది బ్రహ్మసంకుముపదిగ్రుక్కె

గీ॥ ఏకలముసూక్ష్మతమము మ డింద్రియములు
 జేరినవశంబుసిద్ధాంత పారిమాధిక
 కస్వరూపంబుసిత్యంబ కలుషవృత్తి
 చిద్విలాసస్థలముజేరె జీవుడవుడు॥

తదనంతరంబ:—

గీ॥ దీపమందునగలసెడి దీపమట్లు
 లానుహాత్ముండజీవుని యంగుగలియ

సరమసదసద్విలక్షణః ♦ త్వంబునెంచి
యద్విత్తీయమహాశక్తిః ♦ యగుచున్నెఱ్ఱె

స॥ ఇట్లుజీవుండు జీవత్వంబువదలి యనిదేశశ్య, నిరంజన, నిర్వికల్ప
నిత్య, సత్య, శుద్ధ, నిర్వికార, నిరాభ్యాతుండై, కేవలత్వంబు
నొందె నప్పడు॥

హంసధ్వనిరాగము-ఆదితాళము.

ఆనందమానందమానందము - బ్ర॥ హృ॥ నంద॥ ఆనందాత్మ
ధీక - మైనదేవులులేదు ॥ఆ॥ ॥౧॥ లేదు పుణ్యముపాపము - లేదు
కర్మముగర్భము - లేదువ్యంద్యభానంబులేదు-కేవలమదైవ ॥తానం॥
॥౨॥ లేదు నామమురూపము - లేదులేకుండుటయు - లేదుయీశ్వ
రత్వంబు - లేదుజీవత్వములే ॥దానంద॥

గీ॥ విష్ణుభక్తినుహదేవి ♦ విశాలశక్తి
సంవేషిండుకృతకృత్యుః ♦ డయ్యెత్రధ
కార్యసాధకయ్యెవి ♦ కారిమైదలి
జీవుండుశివత్వమొదెన ♦ చిత్తుకగుచు॥

మంగళహారతి-సురటరాగము-ఆదితాళము.

ఆనందరూపమున - నానందమొందుచుండు - నానందదాయ
కునకుమంగళం॥ బ్రహ్మనందదాయకుమంగళం॥ సర్వముతాశయ
గుచు - సద్విష్ణునింజయుండు - సర్వాంతర్యామికిదెమంగళం -
॥బ్రహ్మనంద॥ సదసద్విలక్షణుని - సచ్చిదానందునకు - సాంబున్న
ద్వాశివునకుమంగళం ॥బ్రహ్మనంద॥

మధుర, గీత, కంద, మణిగణికర, మదనవి
బాలి, జోతై, బాదివిష్ట గంధకవిత్వై కాంత్యని
కవిత్వభాసమానసము॥

న । పరదానపరమాశ్రమనమానససమాన । దానమాన
రీఘదాన । పారమీనపరమేనహితయానపవమాన । వీనయాన
నానకృతిమాన । పురుమానదవిదానకృతిహీనకరిఘన । ప్రాణదాన
స్ఫురితానకవితాన । భుజగేనఘకయానకమతిమానఘతమాన । మానిలేవ॥
గీ॥ కనకనయనహననచా । ఘననరహరికవనదవిభ్రతునగవర । భరణాయచిత
సంకనతపదభువపవి । జితయానహరికవినుష్ఠామపవినదయనిక । కనుమురవ

మూలిని॥ సగకహృదయదీపా శబ్చదానందరూపా
వినిహితమునిపాపా వేదవేద్యస్వరూపా
యనుభవదృఢగమ్యా శూశితానూనసామ్నా
జనగణాతపుణ్యా శుచ్చచేతశ్శరణ్యా॥

గద్య:

ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాసమాపాదితవతుర్విధకవితాధారేయ
ములుకుట్లవంశేపయఃపారావారరాకాస్సుధాకరకృష్ణ
బ్రహ్మమనీషితనూభవసుధీజనవిధేయశతావ
ధానివేంకటకృష్ణనామధేయప్రణీతం

బైస శ్రీచిద్విలాసబ్రహ్మ
నందా

సంపూర్ణము.

శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు.

109HH

కకును జేయజాల రెంతపతితులున్ || క|| కలియుగమం దొడవిన జీ వుల
యఘముల దూల్పజాలవు తపోయజ్ఞం బులు దానవృతధర్మము| లల పా
వనరామనామ మణచు ధృవముగాన్ || గీ|| బ్రహ్మహత్యాపృథ్వితి మహా
పాపతతుల| బాపుటకు రామనామజపంబుకన్న| నరయ వేరొక్కటగు ను
పాయంబులేదు| సత్యమిది సత్యమిది పునస్సత్యమనిన|| చ|| విలసితమోద
మొప్ప నలవేదధరుం డనె నోమహాత్మ త| త్కలియుగ ఘోరరీతులు కృ
తపృథ్వితి త్రియుగస్వరూపరీ| తులు వినగా మదింగడు కుతూహలమయ్యె
డు సంగ్రహంబునం| దెలుపగ దే సుధాసమవధీరణపాటవచాటువాక్ తిన్ ||
క|| అనివేడిన నమ్ముని యిట్లనె విను మోవిప్ర మునుకృతాది త్రియుగాం|
చనరీతి దెల్పియంతట | వినుపింతం గలియుగంబు విధముం దెలియన్ ||
సీ|| భాదలును మొదలును తుదియును లేక ప్రపంచమజ్జగమున బరగుచుం
డు| కాలంబు తత్కాలగతికి కృతాదియుగములు నాలుగు నాహ్వయము
లు సూపె| ఘనతద్యుగచతుష్కమునను గృతయుగంబు కేవలసత్యగుణా
వహంబు| భూసురుం డయ్యుగంబున కధిపతి ధర్మ మందు నిర్మలచతురం
ఘ్రియుతము|| వినుము తత్పదసంజ్ఞాదివిధము దయయు| దపము సత్యంబు
దానముం దత్పదంబు| లవియ వేర్వేర నాల్గుపాత్యై యొక్కొక్క| పదమున
దయాదికాంశము ల్పొదువదనరె|| శా|| తత్కాలీన ధరామరుల్ వరత
పస్తప్తుల్ ప్రతప్తుల్ మహా | త్సత్కార్యాభిమతుల్ కృతకృతుతతుల్
దాంతుల్ ప్రశాంతుల్ రమే| ట్పత్కంజాత సమర్పనాభిరతు లభ్యస్తాగ
మవ్రాతు లుద్యత్కర్మస్థిరతాంచితుల్ కృతులు మేధాపుల్ స్ఫురద్భావు
లున్ || క|| క్షత్రియముఖిత్రివర్ణులు| పాత్రీవిత్తీర్ణులు విత్తీర్ణభవసింధులు బం
ధుతాత్ర లఘుప్రతితి| విత్రిసుత్ర పతితహరిపవిత్ర చరితుల్ || క|| పతిపా
దనిరతసేవా| రతులు యశోభారతులు విలాసగుణగతుల్| సతు లతులభా
గ్యజలజప| సతు లతిసాభాగ్య విజితసతు లఖిలసతుల్ || వ|| వినుమింక తే
తాయుగంబు క్షత్రియుండు నిజాధినాథుండై యుండ సత్యమిశిత రజోగు
ణసంకలితంబై చెలంగు నం దన్యోన్యమిశిత హింసానాచారాన్మతలోభసం
జ్ఞాకాధర్మపాదచతుష్క తుగ్యాంశంబులచే బూర్వయుగోక్త ధర్మపాదతు
ర్యాంశంబు లవధూతంబు లగుటంజేసి ధర్మపాదత్రయంబున ధర్మకపాదం

ఋనుం గల్గి ధర్మపువ్వువర్తించు నందలి వర్ణచతుష్టయంబు తెరం గెరింగి
 చెద నాకర్ణింపుము॥ సీ॥ బ్రాహ్మణుల్ నై గమవా గమలాగమ భాగభా
 గురు యాగయోగరతులు॥ క్షత్రియు తౌదార్య సౌకర్యగాంభీర్య ధైర్యవీ
 ర్యసైర్య శౌర్యకలితు॥ లూర్యలూర్యవార్యనర్యచర్యసత్త పర్యాది పర్యా
 ప్త కార్యకృతులు॥ పదజు లుదీర్ణ త్రివర్ణ సేవాచ్యుత వర్ణనాకర్ణ నా కీర్ణమ
 తులు॥ వీరు వారస నేల తత్సారయుగము॥ నందు దగులోకులందరు సుంద
 రార॥ వింద సయనాంఘ్రిపూజాభివందనాద్య॥ మందచరితులు సంతతానం
 దయుతులు॥ వ॥ మరియు ద్వాపరయుగంబు వైశ్యుం డధిపతియై యుండ
 దమోమిశ్రిత రజోగుణాత్మికంబై వెలయు నందు హింసాదిసంజ్ఞి కాధర్మపా
 దాధ్ధాంశంబులచే దయాదిసంజ్ఞి కధర్మపాదాధ్ధాంశంబు లవధూతంబు లగు
 టంజేసి ధర్మపాదద్వయంబు నధర్మపాదద్వయంబునుంగల్గి ధర్మపు బ్రవ
 ర్తించు నయ్యుగంబునంగలు జనులు శాంతికోధమిశ్రితాత్మ్యులును జ్ఞానా
 జ్ఞానమేళన కించిత్రులుషేక్యతాశయులు నయ్యు బూర్వయుగానుసరణ బ
 లంబున బాహుళ్యంబుగా సుగుణవంతులై చెలంగెదరు వారలవిధం బాక
 ర్ణింపుము॥ మ॥ విలసన్నిత్యదయుల్ జితేంద్రియులు గోవిందాంఘ్రి పం
 కేజభ॥ క్షులు సత్యవ్రతసక్తు లుత్తమచరిత్రుల్ వర్ధితానోన్య మై॥ త్రి
 లు సత్కీర్తిధనుల్ కులీనులు సమర్థుల్ సాధితార్థుల్ వదా॥ న్యులు ధ
 న్యుల్ సుగుణాకరుల్ నిజకులానుష్ఠాన నిష్ఠాపరుల్॥ గీ॥ కలియుగం బిక
 వినుము కేవలతమోమ॥ యంబు గూద్రాధిపతి సంయుతంబు నందు॥ ధర్మ
 రూపైకపాద మధర్మమయప॥ ద్రతయంబును గలుగంగ ధర్మ వమరు॥ క॥
 కలుషైకభాజనంబగు॥ కలియుగమున బాడముజనులు గావించునఘం॥ బు
 లనెల్ల జెప్పశక్యమె॥ తెలిపెద నెకకొన్ని వినుము తేటపడంగన్॥ గీ॥ ఒ
 క్కబ్రాహ్మణవర్ణంబై యుండు నదియు॥ సరవి నాభాసవృత్తిచే బరగు నిత
 ర॥ వర్ణములు సంకరంబులై వసుధ నమరు॥ దాదృశము లాశ్రమంబులు త
 ద్యుగమున॥ గీ॥ వేషమాత్రంబుచే గాని విధులవలన॥ గారు నిక్కముగా
 బ్రహ్మచారులుం గృ॥ హస్తలును యతులును నాశ్రమస్థులెల్ల॥ లేదు మూ
 డవయాశ్రమ మాదినములు॥ క॥ జాతారోగ్యుడు వైద్యున॥ ధీతాగమన
 గము డాత్మ దేశికుని సుతా॥ స్వీతపతి యువతిసంగతి పఠితుడు మాతను తి

రస్కరింతురు రిపులై॥ సీ॥ అన్నదమ్ముల దండైనన వీడ్కొన నోడరాం
 దుచిత్తముదేర్ప నలవిగాక। ప్రియలును మీరి వర్తించుచో దల్లులనైన
 సెంతురు నేర మరయబోక। ప్రాణాంతములగు కార్యములైన జేతురు పే
 యసుల్లోరిన భీతిలేక। నభ్యాగతులు యజ్ఞులైన దీబోరు కవాట మింతుల
 మాట దాటరాక॥ బంధువులకన్న నిష్పదైవంబుకన్న । ప్రాణములకన్న
 స్వర్గవైభవముకన్న। నధికము కళత్రసంగంబె యని నటించు రంగనాజితు
 లగుచు గృహస్థులందు॥ మ॥ అన్యతంబన్న జలింతురా ఖలధనంబైనన్
 విసర్జింతురా। కణముం ధర్మ మొనర్తు రా హరిపురాగాధల్ వినన్నేర్తు రా।
 మనువేడైన జపింతురా గురుల సన్మానించి పూజింతురా। వినయంబాప్న
 చరింతురా యొరు సిరు వ్రీక్షించి సైరింతురా॥ సీ॥ కామాద్యరి జయంబు
 గగనారవిందంబు న్యాయప్రవృత్తి వంధ్యాప్రసూతి। యష్టాంగయోగ
 విద్య శశివిషాణంబు జ్ఞానోదయము మరుస్థల జలంబు। సాధుసాధన చతు
 స్త్రయవిధవముమాయ హరిపదభక్తి శుక్తిరజితంబు। సత్యవ్రతంబు కోశా
 తకీఘృతము సత్కీర్తి సంపద లవకేశిఫలము॥ లకట యక్కలికాలంబునం
 దు జనితు। లగు మనుష్యులకెల్ల నిప్పగిదినూవె। లోభమోహాదికగ్రస్తు
 లున్ని తాంత। దుష్టులగువారికెల్ల సద్బుద్ధులబ్బు॥ క॥ తగజదువుట చెప్పు
 టల। య్యుగవిపుల కుండ టెచటనో యున్న నిజం। బుగ నాత్మజీవనార్థ
 మ। యసగాని పరోషకృతికి ననరాదు కలిన్॥ సీ॥ స్నానసంధ్యాద్యను
 ష్టానముల్ డించి శౌతస్సార్త ముఖ్యకృత్యము త్యజించి। దేవపూజా వైశ్వ
 దేవముల్ వర్జించి బలిహరణక్రియల్ పరిహరించి। జపతపస్సాన్విధ్యాయసక్తి
 చాలించి దర్శశ్రాద్ధవిధి యుపసంహరించి। యాగయోగక్రియా త్యాగం
 బు గావించి నిత్యాగ్ని హోత్ర శాంతియొనరించి॥ సతతశిశ్నోదర పరా
 యణవహించి। దంభమాయానృతాసూయలభించి। భూర్యహంకార
 మమకారములను మించి। పారులుండెద రిహపరభయ ముడంచి॥ వ॥ మరి
 యు నక్కలిజనుల చర్యావిశేషంబులు వినుము॥ సీ॥ శ్రద్ధ సంతతధనార్జ
 నమునందునకాని వేదోక్త విధులందు బాదుకొనదు। భక్తి నిజస్తోత్రపరుల
 యందునకాని హరిపాదపద్మములం దమరదు। యత్న మన్యవధూరతాప్తి
 యందునకాని పుణ్యలోకద కర్మముల వెలయదు। భయము ధనప్రాణభం

గమందునగాని బ్రహ్మహత్యాదులపై బరగదు || సతతనైముఖ్యమతిధి
 పూజయెడగాని తారసిలినట్టి పరకాంతదరిమెదవదు పలువచోభృతి పర
 నిందపల్లగాని బహుళహరినామములు పల్కుపల్లచొరదు || క || సాధింపరు
 సద్విద్యుల బోధింపరధీతమాత్రమును శిష్యుల కా రాధింపరు శ్రీహరి పరి
 శోధింప రనాదిపూరుష పురాణకథల్ || క || శ్రుతిమద్గానమునకువలె శ్రు
 తిస్వరస్వనమువిసగ శ్రుతియొసగరయో కృతులుం బంచమహదు పక్ష్మ
 తిహాసముగా రమేసు గీర్తింపరొగిన్ || క || కూడరుగా సాధులతో వేడరు
 గా బోవుచునుచు విష్ణుని మదిలో నోడరుగా నిందకు విడ నాడరుగా
 దుష్ప్రతిగ్రహం బని కణమున్ || క || బాయరు గృహమెన్నటికిని దాయ
 రు హరిమందిరము స్ఫుటస్వర మొప్పన్ మోయరు హరె హరేయని
 సేయరు తత్త్వదములకు చెలగి బహునతుల్ || క || నానరు పుణ్యనదీతతి
 మానరు పితృసహజలం దమానరుషవెనన్ బూనరు వైరాగ్యము తుది
 గానరు శ్రీరామనామ గానరుచి కడున్ || క || హారసన కలిగినందుకు మా
 రాడక రామకృష్ణమాధవవిష్ణో నారాయణయని పల్కురు కారులు ప్రేలె
 దరు రిత్తగా గలిమనుజుల్ || క || పుంభావధారి దైన్య ము నన్ భీతివివర్ణతా
 ప్రణమృతలన్ కు ష్టింభరులై నిరతంబున్ కుంభిని దిరిగెదరు యాచకులు
 భృత్యులునై || క || దానంబత్యుగ్రింబే కానీతద్దాతనీచకర్మకులుండే కానీ
 దేయంబల్పమే కానీ మదిరోసి చనరు గైకొనక ద్విజుల్ || క || కటువా
 క్కులకు సహింపుచు జటువులగొల్చెదరు తత్ప్రసాదభవము దు త్కటు
 లై భటులై యెంతయు విటాఘటకులగుచు భూమివిభులను విపుల్ || క ||
 ఘనమగు మానము ప్రాణం బును స్వర్గంబు నపవర్గమున్ ధనమె యటం
 చును దానిసెసగుచండా లుని నై నం గొలుతు రాత్మర్యక ద్విజులున్ ||
 క || ఆశాపాశార్తులు బహు శాశా దేశాంతరాజ్ఞితాల్పధను లురు క్లేశా
 వేశాతికృశుల్ నాశిత ధీశాంతి ముఖగుణవ్రజులు ద్విజుల్ || ఉ || ఆరయ
 గా సెకొక్కయెడ యజ్ఞులు వేదవిధుల్ బుధుల్ సదా చారయుతుల్
 తపోధికులు శాంతులు సత్వగుణాధ్యు లేకపా త్నీరతులున్ శ్రుతిస్మృతివి
 ధిజ్ఞు లదంభులు సూన్యతవ్రతో దారులు నుండ వారల సభఃకృతిజేతు ర
 సూయచే క్కులున్ || సీ || నిజధూమతమము మందీభూతముగజేయ నోప

కుండియు గృహదీపమాత్మకాంతిచే గేహసంగతతమ మణింపుజాడ న
 క్కలియుగ బాడబులును తారుతరింపగా దక్షతగనకయు దమ్ము పూజిం
 పుచు దనువువారి తరియింపగాజేయ దక్షులై పొల్చెద రిం దొకింతయు
 లేదు సందియంబు మది నిదియెరుంగలేక దుర్మదము బాదల కలిజనము
 లాద్విజన్ముల గాంచి నగుచు నందరికి మేనుచెక్కిన సస్యమొకదా వీరి యు
 రువేమటంచు గర్వించి తెగడు॥ వ॥ వెండియు నయ్యుగచర్యావిశేషం బా
 కర్ణింపుము॥ క॥ భటమయము వేష మరుణిత పటమయము జనంబు గా
 మపల్లీ పురముల్ విటమయములు పరిహాసక పటమయ మాశ్రితచయం
 బు సరపాలనభన్॥ క॥ అణమయములు ధాన్యంబులు కణమయమివి
 యనపేత ఖచరాదిమహారుణమయ మాశ్రమ మురుభా పణమయము స
 మస్త శాస్త్రసంపత్తి కలికా॥ క॥ కులమును రూపము శీలము వలదిడును
 వలదుశ్చితము వలదననేలా వలసినయంత ధనంబిడ గలయాతడె పాత్ర
 మరయ గన్నియ సెనగకా॥ క॥ పల్లవముఖదర్శనమున బల్ల వితము పుష్పి
 తంబు ఫలితమునై రంజిల్లు వనితాలతాత్మ స్వ వల్లభసంగతినిగాంచు
 వగ్రహసమతన్॥ సీ॥ కనక మల్పం బలంకారము ల్పెక్కుగా కొదవనన్ని
 యలచే బాదలువారు కపటంపువలపుచే గరగించి ప్రియుల కన్మెరగి పుం
 శ్చలులయి బరగువార లర్థయావనహీనులయిన భర్తల బాసి ధనికులద
 రుణుల దగులువారు ధవులనుమిరి బాంధవులగేరి భయంబుదొరగి విచ్చ
 లవిడి దిరుగువారు మగల బావల నత్త మామల నెదిర్చి బెలుచ నోటికొ
 లందిని జేరేలువారు లోకులకు మంచిచూపి లోలోన బతుల హతులగా
 వించువారలు నతివలందు॥ క॥ మదవతు లెన్నిదితోమ్మిది పదియేడుల కే
 టయేట ప్రజలం గనుచున్ బాదలెద రాయుర్మానము పదియారే భిట్లు
 చరమపాదగతకలిన్॥ క॥ దుష్కర్మరతులు గోఘ్నులు నిష్కరుణులు గ
 ర్వితులును నిష్ఠురమతులౌ ముష్కరనిషాద హూణతు రష్కులు త
 త్ప్రాయులున్ ధరాపతులు కలిన్॥ క॥ రాగద్వేషావిలమతులొగఃపరివీక్ష
 గామితాసక్తి యుతుల్ భోగానుభవై కరతులు త్యాగరహితు లవని దయ
 తు లక్కలివేళన్॥ సీ॥ అగ్రహారములు బ్రాహ్మణుల కీ రసనేల నాద్యులి
 చ్చినభూము లాకశ్మింప శ్రితబుధులను బహుకృతి దన్వరసనేల బలుమ

రునెపమెంచి పరిభవింప బ్రజలకౌ పరభాధ బాపబోరననేల తమరెతన్ని
 త్యబాధకులుగాగఁ జనుల నీతినటింప శాసింపరననేల తారె యన్యాయన
 ర్తునులుగాగఁ దత్కలియుగంబునందలి ధారుణీసు । లమితకోపులు కా
 మాంధు లనిశలుబ్ధు లతికఠినచిత్తు లలసు లత్యంతమూఢు లనుచితనృయ
 కరు లనభ్యస్త నయులు॥ సీ॥ న్యాయవర్తుల వినష్టార్థులజేతు రన్యాయవర్తుల
 చే ధనంబు బడసి న్నాధికప్రభుల కర్థాదు లిచ్చి ప్రభుత్వ మెనసికొందురు
 లోకధనము బట్టి । నిర్దోషులైన ధనికులపై నెపము సంస్థాపించికొందు త
 ధనంబు । చోరుల నర్పించువారినే బాధింతు తచ్చరహృతధనార్థము గృ
 హించి॥ పృథువు లన్యాయసంప్రాప్తి విభవులగుచు । నహరహర్వృద్ధగర్వ
 ధూర్వహతమించి । శమహృదై హికనశ్వరైశ్వర్య సుఖమె శాశ్వతమటంచు
 నెంతయు విశ్వసించి॥ క॥ పలుకుల విశ్వాసరసం బాలుక హరించెదరు నై
 శ్య లొరులధనంబుల్ । కొలచే వాక్కొశలరీ । తులచే గణనాభిధాస్థితుల
 చేతులచే॥ క॥ భూసురులబోలె శూద్రులు । భాసురగతి ధన్యశాస్త్రభావా
 ర్థోప న్యాసంబొనర్చి జనులను । శాసించురు మీర లిట్లు సల్పుడటంచున్॥
 క॥ ఇమ్మై సమస్త పాపా । ఘమ్ములకిమ్మైన కలియుగమ్మున నెమ్మిన్ । నమ్మి
 పరియించుజనుల యు । ఘమ్ముల జిమ్ముంగగల దొకటి సాధనమై॥ వ॥ అ
 ట్టి దివ్యసాధనం బెద్దియంటేని దెల్పెద నాకర్ణింపుము॥ సీ॥ స్వజపద్వరుల
 కు మోక్షరమాన్వకన్యలం గూర్పగానెద్ది కూకుడవతంస । మార్యామహే
 శజిహ్వరంగములకెద్ది పటునిరంతరనటన్నటవరంబు । వాల్మీకి పూర్వధూ
 ర్వహనిపాదత్వతమంబు జిమ్మగ నెద్దియంబరమణి । బంధురత్రిజగతీపంకసం
 త్తాశనక్రియకెద్ది త్రిపథగోర్మిప్రసార॥ మెద్ది గుడమధు శర్కరామృతరసము
 ల । కన్న మాధుర్యమై వన్నెగాంచెనెద్ది । తారకఖ్యాతిచే నెన్నదగియె నె
 ద్ది । మహితతద్దివ్యరామనామంబెసువ్వె॥ క॥ ఆరామనామమాతత । ఘో
 రామయ శాంతికర మకుంతతరాంహూ । భారామానతమోరవి సారా
 మల సౌఖ్యదం బసదృశము భృశమున్॥ గీ॥ అట్టి శ్రీరామనామ మంత్రా
 మృతంబు । దినము గోలుచు తనవిగాంచని మహాత్ము । లమరు వైభ
 వతాపపంకములనెకట । బాసికాంతురు మోక్షసంపత్సుఖంబు॥ గీ॥ కృత
 యుగంబున దశవర్ష కృతతపంబు । తేతయందున నేకాబ్దిక్షతపము । ద్వా

పరయుగంబునన్ మాసతత్వతపము| కలి నహారాత్ర కృతము నేకఫల
 పములు|| క|| కనగ గలి తెన్న రామా| యనుమాత్రేన ముక్తిగాంతు రం
 దు మనుజులం| గనయురువు శూద్రుడురువు మిగనిసేవ త్రివర్ణ సేవగాంతు
 రు ముక్తిన్|| చ|| సులభముగాగ మోక్ష మిటు జూరగొనందగువేళయైన
 యు| క్కలియుగమందు మానుషతగల్గ జనించియు రామనామ మింపలర
 బరించకుండునత డయ్యయు మోక్షముఘోషగామది|| దలచడికన్ యు
 గోద్యతశతంబులకబృదు ముక్తివానికిన్|| శా|| ఆకర్ణించితినేకదా కలియు
 గవ్యాపారమున్ రామమం| త్రైకశేన్ద్రతయ్య ముదం జెనయ నీ వీరా
 మమంతామృతం| బాకంశంబుగ గోలుచుండు మనయం బాసక్తి రెట్టింప
 వే| వే కైవల్యపడంబు గాంతువన నవ్వొప్పుండు సానందుడై|| క|| ఓముని
 వర భవదీయ ద| యామానం బెన్న శక్యమగునా పటుమా| యామాధ
 ము దుఃఖితమగు| నామది సానందముగ నెనర్చితిమిటులన్|| క|| ఉత్తమక
 టాక్షపీక్షన్| చిత్తజదుర్భాగితిదూలిచితివి పటుతిమో| భేత్తవయితి గన
 మాశ్యా| దత్తాత్రేయుండవీవు దత్తాత్రేయా|| వ|| అని మరియున్ బహు
 విధంబుల సన్నుతించినం గరుణించి శ్రీవత్సలాంధనాంశంబగు నమ్మునివ
 తంసం బాదరరసంబు ప్రసరింప నిట్లను నో వేదధరా నీ కిట్లు దేహాత్మ
 భాగితి పరిహారంబును స్వస్వరూపజ్ఞానంబును గల్గుటకు శ్రీరామమంతా
 నుష్ఠానంబుసూచె ప్రధానసాధనంబయ్యె మదుపదిష్ట మహావాక్యార్థంబు
 ను జీవబ్రహ్మంబుల కభేదంబనియు సీవత్సర్గంధంబనియుంగదా చెప్పితి
 మరియు నాకర్ణింపుము రామబ్రహ్మశబ్దంబులకు శబ్దభేదంబెకాని యర్థభే
 దంబు లేమింజేసి బ్రహ్మంబవీవయితివనుట రామత్వం బొందితివనుటయె
 సూచె యిట్లు రామత్వం బొందుటకు రామమంతానుష్ఠానంబెకాక తది
 తరంబు సాధనంబగుటెట్లు మరియు నాలింపుము దేహరక్షణంబులగు న
 సృతజడత్వదుఃఖంబుల కాత్మలక్షణంబులగు సత్యజ్ఞానానందంబుల కత్వం
 తవిరోధంబులగుటచే నయ్యసృతజడత్వ దుఃఖంబులం గ్రమ్మంబున తత్సత్య
 జ్ఞానానందంబులు సమూలంబుగా బరిహరించు నంత సత్యజ్ఞానానందస్వ
 రూపబ్రహ్మంబే తాననియెడు దృఢానుభవంబు గల్గు నుత్తమజ్ఞాని కసృత
 జడత్వదుఃఖమయదేహాత్మభాగితి నిశ్చేషంబుగా దూరీకృతం బగునపు

డమ్మహాత్ముండు తత్సత్యాదిలక్షణస్వరూపరామతాదాత్మ్యంబొంది నిరతి
 కయూనందసందీపితుండగుచు నుండు నట్లు కావున నీవు రామత్వప్రాప్తికి
 ముఖ్యకారణంబగు రామమంత్రానుష్ఠానంబు విడువకుము జీవన్ముక్తుండ
 నయ్యెదవని తెల్పి మరియు నుపదేశింపవలయు రహస్యంబు లన్నియు ను
 పదేశించి యమ్మునీందుగిండు నిజేచ్ఛంజనియె నంత నవ్వేదధరుండును గు
 రూక్షప్రకారంబున దన్మంత్రానుష్ఠానతత్పరుండై జీవన్ముక్తుండయ్యె న
 ని తద్వృత్తాంతంబంతయు శ్రీరామభద్రుండు సాధారణునెరయ సామి
 త్రిలో దెల్పిన నతండు సంతృప్తాంతరంగుండై దత్తాత్రేయనిష్కారణక
 రుణావృభావంబునకు నవ్వేదధరుని యదృష్టంబునకు నదృశ్యం బొందుచు
 నిజాగ్రజనిలో నిల్లనియె॥ ౧॥ అహహాయవ్వేదధరు పురాభ్యస్తపుణ్య
 వైభవంబెట్టిదొక్కొ ధన్వంతరియన! మానియటువచ్చి తదృశవామయము
 వాయ! నెలమి జ్ఞానామృతౌషధ మిచ్చి చనియె॥ ౨॥ అక్కట జీవన్ముక్తి
 య! డెక్కడ యాబ్రహ్మబంధు డెక్కడ మూలంబిక్కడ కరయగ రెండ
 వ! ముక్కంటియనం దనర్చు మునికృపకానన్॥ ౩॥ అని యాసామితి
 వాయుపుత్రుండునుం దానునుం దత్కథాపృథాన రామనామమహిమాలి
 శయంబును మునివృభావంబును బహువిధంబుల సారెసారెకుం గొనియా
 దుచుండె॥ ౪॥ రుచిరము పావనంబు భవరోగరసాయనసంజ్ఞకంబు నా
 యచలశుభప్రదైత దితిహాసము భక్తిలిఖించి యాలకిం॥ చిచదివి లోకు
 లొందెద రశేషశుభంబు లరోగకాంతా॥ రుచిరశరీరసౌఖ్యము నలోలత
 రైక వివేకభూతియున్॥ ౫॥ అనిశంభుడు శాంభవికి॥ నిన్విచెననుచు రామ
 హర్షణిప్రియంబున దెల్పిన శౌనకాదులవ్వలి! ఘనకథ దెల్పుమని వేడు
 కన్ వేడుటయున్॥ ౬॥ సాచితముఖపూత్కారర॥ సాచితమురళీస్వర
 స్వనానుస్మృతవిలా॥ సాచిత్రీలాసదీప్తా॥ సాచివ్యప్రీతసవ్యసాచివ్యాప్తా॥
 ము॥ రమణీయోరుగభీరతాదిగుణపారావార రాహరసా॥ త్యమరద్యేష్వ

సువాయుపాయశరసర్వాపార పాపారతా । ర్యనుపేతాశ్రయపూరకా
 రససేకాసారకాసార రా । హుముఖిప్రోద్గతచంద్రసూర్యవిధిశంభూదా
 భూదారపా॥ మాలిన్సీ॥ హరిహయసుతమోదార్థాదరాత్ ప్రతోదా॥
 రపరిభవభేదా పావనాస్తప్రభేదా । వరబుధనుతివాదాస్వాదనోద్యద్విన్
 దా॥ హరిముఖిసవనాదాహ్లాదనాత్మప్రసాదా॥

గద్యము॥ ఇది శ్రీమదాశ్వలాయనసూత్రాత్రేయసగోత్రపవిత్రశ్రీ
 మదాకుండివంశారణపూర్ణిమాత్రేయ సూరిజనగేయ శ్రీ మజ్జిగన్నాధ
 నామధేయ విద్వత్సుల బుధవితతిహిత శ్రీరామభద్రకృపారసాపాదిత ఘన
 కవితాచందికా కళానిధాన శ్రీవేంకటాభిధానప్రణీతం బయిన సుందర
 కాండము.

సంపూర్ణము.

10920